ŠTÁTNY VZDELÁVACÍ PROGRAM PRE PREDPRIMÁRNE VZDELÁVANIE V MATERSKÝCH ŠKOLÁCH

© Štátny pedagogický ústav, 2015

OBSAH

Úvod 5
1 Ciele výchovy a vzdelávania v materskej škole 6
2 Stupeň vzdelania 7
3 Profil dieťaťa absolvujúceho materskú školu 7
4 Vzdelávacie oblasti 8
4.1 Charakteristika jednotlivých vzdelávacích oblastí 9
4.1.1 Vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia 9
4.1.2 Vzdelávacia oblasť: Matematika a práca s informáciami 11
4.1.3 Vzdelávacia oblasť: Človek a príroda 13
4.1.4 Vzdelávacia oblasť: Človek a spoločnosť 14
4.1.5 Vzdelávacia oblasť: Človek a svet práce 15
4.1.6 Vzdelávacia oblasť: Umenie a kultúra 16
4.1.7 Vzdelávacia oblasť: Zdravie a pohyb 18
5 Vzdelávacie štandardy 19
5.1 Vzdelávacia oblasť Jazyk a komunikácia 21
5.2 Vzdelávacia oblasť Matematika a práca s informáciami 33
5.3 Vzdelávacia oblasť Človek a príroda 43
5.4 Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť 52
5.5 Vzdelávacia oblasť Človek a svet práce 66

© Štátny pedagogický ústav, 2015

5.6 Vzdelávacia oblasť Umenie a kultúra – hudobná a výtvarná výchova 72
5.7 Vzdelávacia oblasť Zdravie a pohyb 81
6 Organizačné podmienky výchovy a vzdelávania v materských školách 87
7 Personálne zabezpečenie predprimárneho vzdelávania v materských školách 90
8 Vyučovací jazyk 91
9 Materiálno-technické a priestorové zabezpečenie predprimárneho vzdelávania 91
10 Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní 94
11 Výchova a vzdelávanie detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a zabezpečenie podmienok inkluzívneho vzdelávania 95
12 Zásady a podmienky pre vypracovanie školských vzdelávacích programov 98

© Štátny pedagogický ústav, 2015

Úvod

Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách ustanovuje základné požiadavky štátu na poskytovanie inštitucionálneho predprimárneho vzdelávania vo všetkých materských školách v Slovenskej republike. Vyjadruje nevyhnutný štandard poskytovaného vzdelávania v cieľovej, výkonovej a obsahovej rovine, ktorý je záväzný pre všetky materské školy bez ohľadu na ich konkrétnu profiláciu. Štát prostredníctvom tohto dokumentu garantuje kvalitu inštitucionálneho predprimárneho vzdelávania.

Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách je záväzným dokumentom pri vytváraní školských vzdelávacích programov a požiadavky v ňom vyjadrené sú predmetom vyhodnocovania a kontroly výchovno-vzdelávacej činnosti materských škôl zo strany príslušných orgánov štátu.

Štátny vzdelávací program :

- predstavuje štátom stanovené vymedzenie cieľov a obsahu predprimárneho vzdelávania v súlade s aktuálnymi požiadavkami na budovanie základov vzdelania a kultúrnej gramotnosti v súčasnej spoločnosti,
- predstavuje základný rámec pre tvorbu konkrétnych školských vzdelávacích programov, ktoré sú prispôsobené lokálnym potrebám materských škôl a deťom, ktoré materskú školu navštevujú,
- je rámcom, oporou a východiskom pre tvorbu metodických materiálov pre materské školy, ktoré napomáhajú materským školám realizovať ich školské vzdelávacie programy,
- je koncipovaný tak, aby predprimárne vzdelávanie bolo plnohodnotným východiskom všeobecného vzdelávania na ďalších stupňoch vzdelávania. Vymedzené vzdelávacie oblasti predprimárneho vzdelávania zabezpečujú kontinuitu s primárnym vzdelávaním v základnej škole,
- akcentuje zmysluplnú evaluačnú prácu pri dosahovaní cieľov vzdelávania v materskej škole a pri vyhodnocovaní účinnosti a kvality výchovy a vzdelávania,
- akcentuje požiadavky na zabezpečenie inkluzívneho vzdelávania v materskej škole,
- vytvára predpoklady na autonómne plánovanie a realizáciu výchovy a vzdelávania na úrovni konkrétnych materských škôl a pri každodennej práci učiteliek.

© Štátny pedagogický ústav, 2015

1 Ciele výchovy a vzdelávania v materskej škole

Hlavný cieľ výchovy a vzdelávania v materskej škole sa odvíja od cieľov výchovy a vzdelávania uvedených v *zákone č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov*. Vzdelávanie v materskej škole poskytuje základy spôsobilostí vedúce k napĺňaniu cieľov výchovy a vzdelávania podľa tohto zákona. Hlavným cieľom výchovy a vzdelávania v materskej škole je dosiahnutie optimálnej kognitívnej, senzomotorickej a sociálno-citovej úrovne ako základu na školské vzdelávanie v základnej škole a na život v spoločnosti.

Všeobecnými cieľmi výchovy a vzdelávania v materskej škole sú:

- zlepšovať sociálnu aktivitu dieťaťa a napĺňať potrebu sociálneho kontaktu s rovesníkmi i s dospelými,
- uľahčiť dieťaťu plynulú adaptáciu na zmenené – inštitucionálne, školské prostredie,
- podporiť vzťah dieťaťa k poznávaniu a učeniu,
- podporovať rozvoj individuálnych spôsobilostí dieťaťa,
- sprostredkovať základy verejnej kultúry a rozvíjať u dieťaťa dimenzie školskej spôsobilosti, aby sa ľahko adaptovalo na následné primárne vzdelávanie,
- umožniť dieťaťu napĺňať život a učenie prostredníctvom hry, priamej skúsenosti a aktívneho bádania,
- uplatňovať a chrániť práva dieťaťa v spolupráci s rodinou, zriaďovateľom a ďalšími partnermi s rešpektovaním potrieb dieťaťa a vytvárania podmienok pre blaho všetkých detí,
- identifikovať deti so špeciálnymi potrebami a zabezpečiť im všetky podmienky na individuálny rozvoj podľa týchto potrieb,
- zabezpečiť spravodlivú dostupnosť a rovnosť vo výchove a vzdelávaní, ako aj dostupnosť poradenských a ďalších služieb pre všetky deti,
- získavať dôveru rodičov pri realizovaní výchovy a vzdelávania v inštitucionálnom prostredí a pri koordinovanom úsilí o zabezpečovanie blaha a potrieb detí.

© Štátny pedagogický ústav, 2015

2 Stupeň vzdelania

Predprimárne vzdelanie získa dieťa absolvovaním posledného ročníka vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v materskej škole. Predprimárne vzdelávanie ukončuje dieťa spravidla v školskom roku, v ktorom do 31. augusta dosiahne šiesty rok veku a dosiahne školskú spôsobilosť.

Predprimárne vzdelávanie môže dieťa ukončiť aj vtedy, ak nedovŕšilo šiesty rok veku, ale podľa vyjadrenia príslušného školského zariadenia výchovného poradenstva a prevencie a všeobecného lekára pre deti a dorast môže plniť povinnú školskú dochádzku (predčasné zaškolenie dieťaťa na žiadosť rodičov).

Dokladom o získanom stupni vzdelania je osvedčenie o absolvovaní predprimárneho vzdelávania.

3 Profil dieťaťa absolvujúceho materskú školu

Dieťa je po absolvovaní materskej školy pripravené na vstup do základnej školy. Vzdelávanie v materskej škole smeruje k osvojeniu všeobecného vzdelania a poskytuje základné predpoklady pre všeobecné vzdelávanie na nasledujúcich stupňoch vzdelávania. Predpokladom na vstup do primárneho vzdelávania je dosiahnutie školskej spôsobilosti.

Dieťa, ktoré absolvuje materskú školu, disponuje štandardnými charakteristikami školskej spôsobilosti. Miera štandardizácie výkonov napĺňajúcich uvedené dimenzie školskej spôsobilosti je konkretizovaná v časti *Vzdelávacie štandardy* tohto štátneho vzdelávacieho programu.

Ciele a vzdelávací obsah materskej školy sú v tomto vzdelávacom programe vyjadrené v jednotlivých vzdelávacích oblastiach tak, že sú kompatibilné so základnými požiadavkami na kombináciu vedomostí, zručností a postojov vyjadrenú v koncepte tzv. kľúčových kompetencií v *Odporúčaní Európskeho parlamentu a Rady Európskej únie z 18. decembra 2006 o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie* (2006/962/ES). Podľa tohto odporúčania sú to tie kľúčové kompetencie, ktoré potrebujú všetci jednotlivci na osobné uspokojenie a rozvoj, aktívne občianstvo, spoločenské začlenenie a zamestnanosť. Dimenzie školskej spôsobilosti v našom

© Štátny pedagogický ústav, 2015

národnom kontexte tradične vyjadrujú aj obsahujú základné aspekty kľúčových kompetencií, samozrejme pri zohľadnení špecifík predškolského vzdelávania.

Zohľadňujúc základný rámec kľúčových kompetencií dieťa v materskej škole získava prvotné základy:

1. komunikačných kompetencií
2. matematických kompetencií a kompetencií v oblasti vedy a techniky,
3. digitálnych kompetencií,
4. kompetencií učiť sa, riešiť problémy, tvorivo a kriticky myslieť,
5. sociálnych a personálnych kompetencií,
6. občianskych kompetencií,
7. pracovných kompetencií.

Dieťa po absolvovaní materskej školy nedisponuje rozvinutými kompetenciami v daných oblastiach, no dosahovanie základných cieľov jednotlivých vzdelávacích oblastí tohto programu vytvára predpoklady na ich plné rozvinutie v budúcnosti.

4 Vzdelávacie oblasti

Obsah vzdelávania v materskej škole je obsahom všeobecného vzdelávania a je štruktúrovaný v obsahovo jasne definovaných a ohraničených oblastiach všeobecného vzdelávania, podobne, ako je to na následných stupňoch vzdelávania. Jednotlivé vzdelávacie oblasti reprezentujú základné obsahy ľudskej kultúry a pokrývajú všetky aspekty kultúrnej gramotnosti, ktoré sa budú kontinuálne rozvíjať na následných vzdelávacích stupňoch. Vymedzený obsah jednotlivých vzdelávacích oblastí pokrýva a vyčerpáva komplexne celý obsah vzdelávania v materskej škole, nie je teda nadstavovaný ďalšími doplnkovými či prierezovými témami, či tematickými okruhmi. Obsah vzdelávacích oblastí nevylučuje možnú aktualizáciu, inováciu a obohatenie v rámci školských vzdelávacích programov. Vymedzené vzdelávacie oblasti sú postačujúce na to, aby pokryli celý komplex všeobecného vzdelávania a kultúrnej gramotnosti, takže akákoľvek potenciálna inovácia obsahu vzdelávania je realizovateľná v nich samotných.

© Štátny pedagogický ústav, 2015

Obsah vzdelávania v materskej škole sa vymedzuje v nasledujúcich vzdelávacích oblastiach:

- Jazyk a komunikácia
- Matematika a práca s informáciami
- Človek a príroda
- Človek a spoločnosť
- Človek a svet práce
- Umenie a kultúra
- Zdravie a pohyb

Vymedzenie obsahu vzdelávania v materskej škole v uvedených vzdelávacích oblastiach neznamená, že výchovné a vzdelávacie aktivity v materskej škole sa nevyhnutne musia viazať výlučne na jednu z konkrétnych vzdelávacích oblastí. Vzdelávacie oblasti sú vzájomne prestupné a ciele jednej z nich možno dosahovať aj pri realizácii obsahu z iných vzdelávacích oblastí. Na úrovni plánovania obsahu vzdelávania v konkrétnych materských školách je možné vzájomné prelínanie vzdelávacích oblastí, či dokonca ich integrácia.

4.1 Charakteristika jednotlivých vzdelávacích oblastí

V Štátnom vzdelávacom programe pre predprimárne vzdelávanie v materských školách sú jednotlivé vzdelávacie oblasti štruktúrované do podoblastí, ktoré vyjadrujú svojbytnú logiku každej vzdelávacej oblasti. Program rešpektuje osobitosti týchto oblastí, preto je štruktúra každej z nich spracovaná vo viacúrovňovom členení.

4.1.1 Vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia

Hlavným cieľom vzdelávacej oblasti *Jazyk a komunikácia* je rozvinutie komunikačnej kompetencie dieťaťa vo všetkých jazykových rovinách s využitím špecifického rozvojového potenciálu písanej reči.

© Štátny pedagogický ústav, 2015

V rámci vzdelávacej oblasti *Jazyk a komunikácia* sú v programe posilnené tie stránky jazyka, ktoré sú dôležitým predpokladom úspešného budúceho rozvoja gramotnosti žiakov tak v primárnom ako aj v celom ďalšom vzdelávaní. Ide predovšetkým o nadobúdanie skúseností so sprostredkovanou informáciou, vrátane informácie štrukturovanej ako písaná reč. Tieto skúsenosti sprostredkúva učiteľka využívaním širokého spektra textov žánrovo rôznorodej detskej literatúry, ktorá má viaceré významné funkcie:

- Je zdrojom bohatej jazykovej skúsenosti – slúži ako jazykový vzor, zdroj jazykovej rôznorodosti v spisovnej, kultivovanej a vysoko rozvinutej podobe materinského jazyka. Prispieva tak k rozvoju hovorenej podoby jazyka a komunikácie, stimulácii vývinu reči na úrovni všetkých jej zložiek – slovnej zásoby, súvislého, gramaticky správneho, spisovného a sociálne primeraného vyjadrovania sa.

- Je bohatým zdrojom poznatkov a vedomostí o reči, prispieva k rozvoju všetkých významných predpokladov („prekurzorov“) vývinu gramotnosti (rozvíja počúvanie a porozumenie čítaného textu, chápanie významu a funkcií písanej reči, uvedomovanie si vzťahu medzi hovorenou a písanou podobou jazyka) tak na úrovni jej obsahových ako aj formálnych aspektov.

- Je dôležitým zdrojom pozitívnych zážitkov a skúseností, podporujúcich motiváciu, záujem a vzťah k písanej kultúre, vzdelávaniu a učeniu.

Vzdelávacie štandardy v tejto vzdelávacej oblasti sa členia na dve časti. Prvá časť sa týka **hovorenej reči (1.),** ktorú tvoria tri podoblasti. Okrem požiadaviek na artikuláciu a výslovnosť (1.2), gramatickú správnosť a spisovnosť hovorenej reči (1.3) sa kladie dôraz na sociálnu primeranosť používania jazyka a dodržiavanie komunikačných konvencií (1.1). V tomto kontexte – s ohľadom na komunikačné situácie – sa posudzuje aj dodržiavanie požiadaviek na spisovné vyjadrovanie[1].

Druhá časť výkonových a obsahových štandardov je zameraná na dva kľúčové aspekty **písanej reči (2.)** a písanej kultúry – jej obsah a formu, pričom sa vychádza z predpokladu, že prirodzený vývin poznávania písanej reči postupuje od obsahu k forme. Tomu zodpovedá ich poradie. Najprv sa kladie dôraz na nadobúdanie skúseností s obsahom – významom a funkciou písanej reči (2.1) a jej rozličných žánrov. Výkonové štandardy v tejto časti sú členené do štyroch podoblastí, zameraných na chápanie funkcií písanej reči (2.1.1), porozumenie explicitného (2.1.2) a implicitného významu textu (2.1.3) a znalosť žánrov a jazykových prostriedkov písanej reči

[1]Obsahové a výkonové štandardy ŠVP pre oblasť Jazyk a komunikácia sa vzťahujú na materinský jazyk – sú záväzné vo vzťahu k výchovno-vzdelávaciemu jazyku. Požiadavky na komunikáciu v štátnom jazyku pre MŠ, v ktorých sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje v jazyku národnostných menšín a etnických skupín, budú upravené osobitným dokumentom.

© Štátny pedagogický ústav, 2015

(2.1.4). Na to nadväzuje získavanie skúseností, vedomostí a schopností týkajúcich sa formálnych charakteristík písanej reči (2.2) a písanej kultúry. Poznávanie formy sa nechápe ako priamy nácvik či vyučovanie, ale skôr ako prirodzený výsledok skúseností. Dôležité sú tu tak predchádzajúce skúsenosti s obsahmi, ako aj ďalšie, čoraz bohatšie skúsenosti s formou, príležitosti na jej skúmanie, objavovanie a chápanie. Do tejto časti je okrem podoblasti fonológie (fonematického uvedomovania, 2.2.2) a grafomotoriky (2.2.3) zahrnutá aj podoblasť poznávania knižných konvencií a utvárania konceptu tlače (2.2.1).

Napriek uvedenému členeniu a usporiadaniu vzdelávacích štandardov je dôležité pamätať na to, že jednotlivé zložky jazyka, ktoré tieto podoblasti programu reprezentujú, je potrebné chápať, rozvíjať, posudzovať a hodnotiť vo vzájomných súvislostiach, prepojení, v kontexte jazyka, jeho zmysluplného používania v procese každodennej sociálnej komunikácie a jazykových hier. V programe sa počíta s tým, že písané texty budú súčasťou vzdelávacích aktivít v rámci všetkých ostatných vzdelávacích oblastí. Z dlhodobej perspektívy je cieľavedomé využívanie textov v kontexte širokého spektra vzdelávacích obsahov už v predškolskom veku dôležitým predpokladom rozvíjania kultúrnej gramotnosti, chápania vzdelávacej funkcie písanej reči, utvárania čitateľských návykov a predstáv o podstate a povahe vzdelávania[2].

4.1.2 Vzdelávacia oblasť: Matematika a práca s informáciami

Hlavným cieľom tejto oblasti je poskytnúť základy matematických a informatických poznatkov a zručností, pomocou ktorých sa ďalej rozvíja matematické myslenie a matematické kompetencie nevyhnutné pre vzdelávanie na vyšších vzdelávacích stupňoch. Prostredníctvom jej obsahu sa začína rozvíjať logické myslenie dieťaťa, chápanie čísel a jednoduchých operácií s nimi, ako aj rozvoj základov algoritmického myslenia.

Pri plnení hlavného cieľa v tejto oblasti učiteľka[3]

[2] Materská škola môže v prípade záujmu rodičov poskytovať aj cudzojazyčné vzdelávanie. Predškolský vek je z tohto hľadiska mimoriadne senzitívnou fázou vývinu, kedy spravidla dochádza k prirodzenému a efektívnemu osvojovaniu si cudzieho jazyka. Dôležitou podmienkou je však zabezpečenie kvalifikovanej edukácie, prostredníctvom jazykovo i metodicky dobre vybavených učiteľov/učiteliek. Keďže nejde o univerzálnu, resp. povinnú požiadavku, v ŠVP nie sú voči nej stanovené vzdelávacie štandardy.

[3] V ďalšom texte ŠVP sa bude používať s ohľadom na špecifiká materských škôl označenie „učiteľka“, napriek skutočnosti, že predškolské vzdelávanie v materských školách môžu zabezpečovať aj muži.

© Štátny pedagogický ústav, 2015

- organizuje jednotlivé vzdelávacie aktivity predovšetkým hravou formou, dramatizovaním a formou rôznych hier a súťaží,
- iniciuje, aby sa deti aj pri bežných situáciách a činnostiach stretávali s jednoduchou matematikou a jej používaním, snaží sa, aby deti získavali nové vedomosti z tejto oblasti pomocou riešenia úloh podľa možností z bežného života,
- vedie deti k vyvodzovaniu významov nových slov a symbolov v tejto oblasti, v následných vzdelávacích aktivitách a komunikačných situáciách ich opakovane používa, vytvára príležitosti na ich zmysluplné používanie deťmi,
- dáva deťom príležitosť stretávať sa aj s úlohami, ktoré nemajú riešenie, alebo majú viac riešení,
- uplatňuje pri riešení úloh riadené rozhovory, ktorých súčasťou je aj kladenie otázok a pokynov, vyzýva deti, aby sa navzájom počúvali, kládli otázky a odpovedali,
- umožní deťom dostatok príležitostí sledovať a spoznávať argumentáciu aj s možnosťou sa o ňu pokúšať.

Štruktúra výkonových a obsahových štandardov vzdelávacej oblasti Matematika a práca s informáciami je koncipovaná do štyroch podoblastí[4]: *Čísla a vzťahy, Geometria a meranie, Logika, Práca s informáciami*.

Prvá podoblasť sa týka predovšetkým zisťovania počtu predmetov v skupine a riešenia jednoduchých úloh súvisiacich s počtom. Druhá sa zameriava na orientáciu v priestore a rovine, deti sa v nej zoznamujú s najjednoduchšími geometrickými útvarmi a ich porovnávaním. Tretia je malým úvodom do logiky, kde sa deti stretávajú s výrokmi a kvantifikátormi a riešia jednoduché úlohy na rozmýšľanie. Štvrtá je prostredníctvom digitálnych hračiek a hier úvodom do práce podľa návodu.

Obsah tejto oblasti je súčasne prostriedkom na rozvíjanie všetkých, ale najmä matematickej kompetencie. To možno najlepšie docieliť použitím čo najrozmanitejších hier a foriem práce s deťmi. Cieľom tejto vzdelávacej oblasti je aj dosiahnuť, aby dieťa postupne viac a samostatnejšie tvorilo, objavovalo, orientovalo sa vo svete definovaním či porovnávaním množstva a frekvencií, získalo citlivosť pre zhrnutie reality prostredníctvom výrokov a argumentovalo.

[4] Prvé 3 podoblasti sa týkajú matematiky a sú spoločné (prípadne sa ešte delia) pre všetky stupne vzdelávania.

© Štátny pedagogický ústav, 2015

4.1.3 Vzdelávacia oblasť: Človek a príroda

Hlavným cieľom vzdelávacej oblasti *Človek a príroda* je počiatočný rozvoj prírodovednej gramotnosti. Úlohou učiteľky je viesť deti k vyjadrovaniu aktuálnych predstáv o predmetoch, javoch a situáciách určených vzdelávacím štandardom tak, aby malo každé dieťa možnosť vyjadriť svoju predstavu a prostredníctvom premyslených podnetov učiteľky ju meniť a zdokonaľovať.

Učiteľka volí také podnety, aby deti v čo najväčšej miere získavali skúsenosť s reálnymi predmetmi, javmi a situáciami. Priebeh vzdelávacích činností je postavený na podnetných, stimulujúcich situáciách, ktoré vzbudzujú u detí snahu poznávať prírodné reálie. Učiteľka je pre deti vzorom zvedavej a bádajúcej osoby, ktorá kladie otázky a hľadá odpovede. Súčasťou rozvíjania prírodovednej gramotnosti na predprimárnom stupni je rozvoj špecifických spôsobilostí, ktoré dieťaťu dávajú nástroje na zorientovanie sa v nových poznávacích situáciách, pomáhajú mu systematizovať skúsenosť a vytvárať zmysluplné poznanie o fungovaní sveta.

Medzi prírodovedné spôsobilosti, ktoré je možné v predškolskom veku rozvíjať, patrí pozorovanie (cieľavedomé získavanie nových informácií z prostredia), kategorizovanie (porovnávanie a triedenie na základe cieleného pozorovania) a empirická komunikácia (vyjadrená argumentáciou vlastnou skúsenosťou). Potrebné je venovať sa aj tvorbe detských otázok a spôsobu, akým sa snažia na ne hľadať odpoveď. Významné postavenie má v tomto smere rozvoj spôsobilosti tvoriť predpoklady. Predpoklady prirodzene vedú deti ku skúmaniu predmetov, javov a situácií pokusom a omylom alebo jednoduchým pozorovaním. Učiteľkinou úlohou je podporovať dieťa v jeho bádateľskej snahe, usmerňovať ho tak, aby dospelo k zmysluplnému poznaniu a poskytovať mu informácie, ktoré mu pomôžu korektne uchopiť základné prírodovedné pojmy.

Táto vzdelávacie oblasť sa člení do nasledujúcich podoblastí: *Vnímanie prírody, Rastliny, Živočíchy, Človek, Neživá príroda, Prírodné javy.* Kým prvá a posledná podoblasť majú všeobecnejší charakter, všetky ostatné sú zamerané na tradičné objekty prírodovedného poznávania. V každej z podoblastí sa smeruje k jednoduchým biologickým klasifikáciám, vo všetkých prípadoch sa však zdôrazňujú postupy a procesy empirického prírodovedného poznávania.

© Štátny pedagogický ústav, 2015

4.1.4 Vzdelávacia oblasť: Človek a spoločnosť

Hlavným cieľom vzdelávacej oblasti *Človek a spoločnosť* je viesť dieťa k základnej orientácii v blízkom spoločenskom prostredí – v jeho časových, priestorových, sociálnych, medziľudských vzťahoch. Táto vzdelávacia oblasť sa orientuje na *poznávanie spoločenského prostredia* a na *prosociálnu výchovu*.

Pri *poznávaní spoločenského prostredia* stavia učiteľka na prirodzenej detskej zvedavosti. Dôraz je na zoznamovaní sa s blízkym a vzdialenejším prostredím na základe významných geografických a historických prvkov najmä prostredníctvom pozorovania a následnom zdieľaní zážitkov a skúseností detí.

Podoblasť *Režim dňa* a *Orientácia v čase* a ich vzdelávacie štandardy sú zamerané na oboznámenie sa s režimom dňa, v ktorom deti poznávajú jednotlivé časové úseky dňa. Postupne sa učia rozlišovať časové vzťahy týždňa, mesiaca a roka. Podoblasti *Orientácia v okolí, Geografia okolia* (napr. rieka pretekajúca cez daný región), *Geografia Slovenskej republiky* (napr. najznámejšie prírodné krásy našej vlasti), *História okolia* (napr. hrad alebo zámok v danom regióne) a *Národné povedomie* sa sústreďujú na poznávanie a orientovanie sa v okolí prostredníctvom dominánt obce, mesta, v ktorom deti žijú. Deti sa prostredníctvom nich oboznamujú aj s kultúrou a spoločenským dianím v regióne či vlasti. Poznávajú významné inštitúcie, ktoré sú v ich obci alebo meste a ktoré významným spôsobom ovplyvňujú život danej lokality. Oboznámené sú aj s hlavným mestom Slovenskej republiky – Bratislavou, s riekou Dunaj, ktorá cez Bratislavu preteká, a s Bratislavským hradom. V podoblasti *Dopravná výchova* sa pozornosť venuje poznávaniu pravidiel cestnej premávky všeobecne. Ďalej sa sústreďuje na poznávanie dopravných pravidiel vo vzťahu k dieťaťu a to v role spolujazdca, cyklistu či kolobežkára ako aj ich praktickému overeniu. Konkrétne sa zameriava na potrebu používania reflexných a ochranných prvkov a pod. Hlavnými metódami poznávania spoločenského prostredia sú didaktická hra, pozorovanie, zážitkové učenie a riadený rozhovor opierajúci sa o skúsenosti detí.

Časť *prosociálna výchova* sa orientuje na rozvíjanie žiaducich osobnostných charakteristík dieťaťa. Vo vzdelávacích štandardoch podoblasti *Ľudia v blízkom a širšom okolí* je dôraz na uvedomovaní a poznávaní identity dieťaťa najmä na základe rodinných väzieb a na získavaní elementárnych sociálnych zručností, dôležitých pre jeho sociálnu komunikáciu medzi rovesníkmi a pre fungovanie dieťaťa medzi ľuďmi v širšom spoločenskom prostredí. Podoblasť *Základy etikety* sa zameriava na osvojovanie si kultivovaného správania s dodržiavaním základných pravidiel slušnosti. Podoblasť *Ľudské vlastnosti a emócie* sa sústreďuje na vnímanie a rozoznávanie pozitívnych a negatívnych emócií a vlastností u seba a u druhých osôb (detí i dospelých) presadzujúc taktné

© Štátny pedagogický ústav, 2015

usmerňovanie dieťaťa, ktoré ho vedie k elementárnej sebareflexii. Samostatné miesto má v prosociálnej výchove podoblasť *Mediálna výchova*, prostredníctvom ktorej sú deti vedené k utvoreniu si predstavy o skutočnej a virtuálnej realite a k jej postupnému odlišovaniu. Dôraz sa kladie aj na utváranie elementárnych základov kritického myslenia, napr. vo vzťahu k odmietaniu negatívnych hodnotových aspektov, ktoré sú predkladané v niektorých mediálne spracovaných rozprávkach a príbehoch.

Prosociálna výchova smeruje k vytvoreniu si adekvátneho sebaobrazu a k získaniu adekvátnej sebaúcty dieťaťa, a preto ju možno integrovať do rôznych pedagogických situácií ako aj rôznych okamihov počas dňa. Hlavnými metódami prosociálnej výchovy sú napodobňovanie modelov pozitívneho etického správania, rolová hra a zážitkové učenie. Je venovaná utváraniu predpokladov pre prosociálne cítenie a správanie detí, napr. pre uplatňovanie vďačnosti, pomoci, obdarovania, delenia sa a pod., pričom dôraz sa kladie na to, aby pre deti bola modelom pozitívneho etického správania učiteľka.

4.1.5 Vzdelávacia oblasť: Človek a svet práce

Hlavným cieľom vzdelávacej oblasti Človek a svet práce je utváranie a rozvíjanie základných zručností dieťaťa zvládať úkony bežného dňa a zručností pri používaní nástrojov potrebných v bežnom živote, pričom predprimárne vzdelávanie rozvíja tie, ktoré sú v rámci vývinového hľadiska pre dieťa dôležité; napríklad vytvára grafomotorické predispozície, dieťa lepšie zvláda sebaobslužné činnosti, zvláda v domácnosti bežné úkony. Učiteľkinou úlohou je vytvárať dostatočný priestor s dostatočným materiálnym zabezpečením na to, aby každé dieťa malo rovnakú možnosť prakticky si rozvíjať zručnosti, ktoré sú špecifikované vzdelávacími štandardmi.

Významnú súčasť vzdelávacieho obsahu tvorí rozvíjanie elementárneho technického premýšľania. Dieťa spoznáva vlastnosti materiálov a učí sa využívať to, čo o materiáloch vie. Aby bolo v technických zadaniach dieťa úspešné, musí byť vnímavé voči prostrediu, pozorovať vlastnosti predmetov, pokusom a omylom skúšať rôzne riešenia, tvorivo pristupovať k využívaniu dostupných materiálov a nástrojov. V uvedenom procese nie je učiteľkinou úlohou zadávať nemenné postupy, ale viesť deti k tvorbe vlastných postupov, resp. k spontánnej modifikácii zadávaných postupov.

© Štátny pedagogický ústav, 2015

Obsah tejto vzdelávacej oblasti sa člení do piatich podoblastí:: *Materiály a ich vlastnosti, Konštruovanie, Užívateľské zručnosti, Technológie výroby, Remeslá a profesie.* Všetky tieto podoblasti predstavujú štruktúrovanú propedeutiku technickej gramotnosti a s ňou súvisiacich zručností včítane úvodu do sveta práce, pracovných činností a pracovného étosu.

4.1.6 Vzdelávacia oblasť: Umenie a kultúra

Vzdelávacia oblasť ***Umenie a kultúra*** má dve základné časti – ***hudobnú výchovu a výtvarnú výchovu***.

Hudobná výchova

Hlavným cieľom hudobnej výchovy je rozvíjať elementárne hudobné schopnosti, zručnosti a návyky detí predškolského veku**,** ktoré sa stanú základom pre ich ďalšie plnohodnotné zmocňovanie sa hudby. Ide o komplex hudobných aktivít, ktoré sa navzájom prelínajú, podmieňujú, dopĺňajú, podporujú a zmysluplne integrujú. Dieťa je potrebné vnímať ako jedinečnú osobnosť s väčšou, či menšou mierou hudobného nadania, ktorá má právo byť rozvíjaná po hudobnej i emocionálnej stránke. Jednotlivé hudobno-výchovné činnosti tvoria šesť podoblastí tejto vzdelávacej oblasti.

Podoblasť *Rytmické činnosti* vychádza z poznania, že deti rytmus prežívajú najprirodzenejšie prostredníctvom rytmizovaného slova a následne ho prenášajú do podoby elementárneho pohybu a hry na telo. Vytvára sa tu priestor pre osobnú skúsenosť s rytmizáciou v podobe: rytmizácie riekaniek, slov a slovných spojení, rytmických dialogických hier, čo je východiskom aj pre vytváranie rytmických sprievodov k piesňam či riekankám.

Podoblasť *Vokálne činnosti* zdôrazňuje nielen spievanie vhodných a pre detského interpreta primeraných piesní (ľudové piesne, piesne vytvorené pre potreby výchovy dieťaťa, populárne piesne pre deti), ale aj prácu s detským hlasom prostredníctvom hlasových a dychových cvičení a hier s hlasom a dychom. Hry s hlasom a dychom považujeme za jeden z prostriedkov rozvíjania vokálnych kompetencií a odstraňovania nespevnosti detí. Obsahové štandardy upresňujú, v akom tónovom priestore by mali byť piesne, ktoré budú deti spievať, uplatňujúc správne spevácke návyky do takej miery, do akej ich môžu mať deti predškolského veku osvojené.

Inštrumentálne činnosti sú jednou z foriem aktívneho zmocňovania sa hudby. V tejto podoblasti sa od učiteľky očakáva, že bude vytvárať pedagogické situácie, v ktorých deťom umožní využívať hudobné nástroje Orffovho inštrumentára, aj vlastnoručne zhotovené rytmické nástroje. Vytvorí priestor pre tvorivé dotváranie spevu piesní a hudobnej skladby, rešpektujúc hudobné cítenie a predstavy detí.

© Štátny pedagogický ústav, 2015

Percepčné činnosti kladú základ plnohodnotnému vnímaniu hudby. Ich cieľom je vychovávať vnímavého a aktívneho poslucháča hudby, ktorý si získa vzťah k hudbe na celý život. Vnímanie chápeme ako vnútornú aktivitu, kedy hudba nie je len zvukovou, či hudobnou kulisou, ale aktívnym – vnútorne zúčastneným počúvaním hudobných podnetov. Deti sú vedené k tomu, aby svoje pocity z počúvanej hudby pomenovali – verbalizovali, vyjadrili pohybom či výtvarne.

Podoblasť *Hudobno-pohybové činnosti* je zameraná na kultivovanie telesného pohybu detí, doplnená o oblasť ich elementárnej tanečnej prípravy. Tanečné prvky sú spájané aj s hrou na tele (tlieskanie, plieskanie, podupy) do jednoduchých choreografií, čo je typické pre prejavy ľudovej tanečnej kultúry rôznych etník žijúcich na Slovensku. Imitácia je východiskom hudobno-pohybových činností a hudobno-pohybových hier, ale je zdôraznená aj potreba vytvoriť priestor pre tvorivé pohybové stvárnenie hudobných podnetov.

V podoblasti *Hudobno-dramatické činnosti* sa integrujú všetky hudobné prejavy so slovnými, výtvarnými a pohybovými prejavmi, prostriedkami hudobnej dramatiky: hudobno-dramatickej improvizácie a interpretácie. Uvedené prvky sú uplatnené v hudobno-dramatických celkoch, hudobných rozprávkach, hudobno-dramatickom stvárnení piesní a riekaniek.

Výtvarná výchova

Hlavným cieľom výtvarnej výchovy je dosiahnuť, aby deti prostredníctvom hravých činností s materiálmi, nástrojmi a jednoduchými výtvarnými vyjadrovacími prostriedkami vyjadrovali svoju fantáziu, rozvíjali si svoje schopnosti a získavali základné zručnosti v komunikácii a poznávaní sveta prostredníctvom vizuálnej kultúru.

Výtvarná výchova v predprimárnom vzdelávaní vychádza z psychických dispozícii dieťaťa. Jeho tendencie vyjadrovať sa kresebne a v materiáloch súvisia s potrebou zanechať viditeľnú a hmatateľnú stopu a vyjadriť prostredníctvom predmetného artefaktu svoju fantáziu. V rámci výtvarných činností sa dáva priestor: hľadaniu a vytváraniu si foriem na vyjadrenie svojho vnútorného sveta (stvárnenia svojich myšlienkových modelov) a rozvíjaniu schopností a zručností (technického zvládnutia nástrojov a materiálov).

.

Prostredníctvom aktivít tejto podoblasti, ktorých nosným prvkom je detsky spontánne výtvarné vyjadrovanie sa, sa metodicky vytvárajú predpoklady budúcej vizuálnej gramotnosti, teda schopnosti rozumieť vizuálnym vyjadrovacím prostriedkom, ktoré sú súčasťou súčasnej kultúry (prezentované všade navôkol – v knižnej ilustrácii v médiách, obrázkoch v časopisoch a v reklamách,

© Štátny pedagogický ústav, 2015

architektúre, filmoch, dizajne). Aktivity rozvíjajú obrazotvornosť dieťaťa. Pomáhajú dieťaťu znaky a symboly nielen spoznávať, ale aj tvoriť, vytvárať vlastné symboly a znaky a vyjadrovať sa prostredníctvom nich. Výtvarné činnosti dieťaťa sú hrou. Učiteľka je v prvom rade spoluhráčom, ktorý má na zreteli záujem dieťaťa a pomáha mu otvárať jeho možnosti. Individuálne, aj kultúrne. Formuje u dieťaťa vzťah ku kultúre a umeniu (architektúra/ najznámejšie pamiatky, maliarske diela, sochárske diela, ilustrácie v knižkách, filmy, tvary v dizajne atď.). Cez verbálnu interpretáciu diela (opis diela dieťaťom rozvíja u dieťaťa schopnosť komunikovať a vyjadrovať vlastné myšlienky a postoje).

Reaguje na riziká schematizácie prejavu, ku ktorej deti inklinujú – na druhej strane ale chápe potrebu istej miery komunikačnej konvencionality. Trpezlivo preto deťom sprostredkúva objavovanie iných, nových tém, motívov, techník, materiálov, nástrojov, a tak ich vedie k tvorivému prístupu, sleduje ich voľby a vedie s nimi dialóg.

Výtvarné činnosti možno veľmi dobre prepájať s ďalšími oblasťami poznávania sveta, s ďalšími druhmi umenia a činnosťami. Ich ciele i procesy sa prekrývajú nielen kvôli činnostnému, najmä hravému charakteru učenia sa dieťaťa v predprimárnom vzdelávaní, ale aj v oblasti poznávania (napr. matematiky, prírody i jazyka); sú účinným prostriedkom integrovanej výchovno-vzdelávacej činnosti.

Výkonové štandardy vyjadrujú podstatné požiadavky na rozvoj zručností a poznávacích schopností, ktoré sú koncipované so zreteľom na nadväzujúce rozvíjanie v rámci primárneho vzdelávania.

Obsahové štandardy vyjadrujú rámec činností a námetov, ktoré vedú k naplneniu výkonových štandardov. Učiteľka ich môže tvorivo variovať a rozširovať podľa potrieb a schopností detí.

4.1.7 Vzdelávacia oblasť: Zdravie a pohyb

Hlavným cieľom vzdelávacej oblasti Zdravie a pohyb je poskytovať základné informácie súvisiace so zdravím a súčasne prostredníctvom vhodných telesných cvičení viesť dieťa k osvojeniu a zdokonaľovaniu nových pohybových schopností a zručností.

Vzdelávacia oblasť Zdravie a pohyb je zameraná na pohyb, ako prostriedok upevňovania zdravia a podpory správneho psychosomatického a psychomotorického vývinu detí predškolského veku. Dieťa má byť motivované k pohybovej aktivite a využívať ju v každodennom živote bez častého pocitu únavy alebo vyčerpania. Dôležitou súčasťou tejto oblasti sú i základné hygienické návyky a sebaobslužné činnosti.

Vo väzbe na uvedený cieľ je vzdelávacia oblasť štruktúrovaná do štyroch podoblastí: *Zdravie a zdravý životný štýl; Hygiena a sebaobslužné činnosti; Pohyb a telesná zdatnosť; Sezónne aktivity a kurzy*. Podoblasť *Zdravie a zdravý životný štýl* je zameraná

© Štátny pedagogický ústav, 2015

najmä na pochopenie významu zdravia pre človeka, podporu zdravia, pochopenie významu pohybu pre zdravie a načrtnutie hlavných charakteristík zdravého životného štýlu. Špecifickou súčasťou tejto podoblasti je i výchova k správnemu držaniu tela, ktorú je vhodné podporiť adekvátnymi zdravotnými cvičeniami. Druhá podoblasť, *Hygiena a sebaobslužné činnosti,* sa venuje dodržiavaniu hygienických zásad a osvojovaniu si základných hygienických návykov. Táto podoblasť zahrňuje i činnosti, ktoré súvisia s kultúrou stolovania, používaním príboru a udržiavaním čistoty pri stolovaní, pozornosť je venovaná i základným sebaobslužným činnostiam ako sú obliekanie, vyzliekanie, obúvanie.

V podoblasti *Pohyb a telesná zdatnosť* sú prezentované telesné cvičenia zohľadňujúce špecifiká predškolského veku. Učiteľka by mala poskytovať deťom dostatok priestoru na pohybové vyjadrenie a súčasne ich motivovať k osvojovaniu si nových pohybových zručností, ktoré sú predpokladom pre ich ďalší motorický vývin. Pri realizácii telesných cvičení je dôležité dbať na správnu techniku vykonania jednotlivých cvičení tak, aby bol zachovaný ich fyziologický účinok.

Podoblasť *Sezónne aktivity a výcviky* umožňuje materskej škole zaradiť do svojho školského vzdelávacieho programu tie kurzy a sezónne pohybové aktivity, ktoré sú v súlade s podmienkami danej materskej školy. V tejto podoblasti nie je vymedzený výkonový štandard, avšak obsahový štandard predstavuje námety na jednotlivé pohybové aktivity. Predplavecké a plavecké výcviky poskytujú priestor na získanie kladného vzťahu k vodnému prostrediu a odbúranie strachu z vody. Prostredníctvom pohybových hier vo vode si deti osvojujú základné plavecké zručnosti. Tieto zručnosti sú predpokladom pre nácvik plaveckých spôsobov. Prostredníctvom lyžiarskych výcvikov sa deti oboznamujú so snehom a učia sa základné lyžiarske zručnosti, na rozvíjanie ktorých sa využívajú rozmanité pohybové hry. Na korčuliarskych výcvikoch sa deti oboznamujú s ľadom a jeho vlastnosťami. Zaraďujú sa cvičenia na zlepšenie rovnováhy a postupne sa deti učia základné korčuliarske zručnosti. Bicyklovanie, kolobežkovanie, sánkovanie a iné sezónne aktivity realizuje učiteľka s deťmi v areáli alebo v okolí materskej školy. Vhodnými cvičeniami učiteľka podporuje nácvik správnej techniky týchto pohybových zručností. Sezónne aktivity zohrávajú významnú úlohu pri otužovaní detí. Súčasťou otužovania môže byť i saunovanie, ktoré má priaznivý vplyv na imunitu detí. Saunovanie môžu absolvovať len zdravé deti.

5 Vzdelávacie štandardy

V štruktúre Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách sa vytvára rámec pre funkčný a na seba nadväzujúci vzťah medzi výkonom dieťaťa (výkonový štandard), obsahom vzdelávania a jeho organizáciou (obsahový štandard)

© Štátny pedagogický ústav, 2015

a schopnosťou učiteľky vyhodnocovať učebný proces dieťaťa (evaluačné otázky) vo vzťahu k stanoveným výkonom a vzdelávacím obsahom, no taktiež aj vyhodnocovať individuálne a špecifické charakteristiky dieťaťa vo vzťahu k jeho ďalšiemu rozvoju a vývinovému progresu. Každá vzdelávacia oblasť Štátneho vzdelávacieho programu je vypracovaná v troch rovinách:

1. výkonové štandardy,
2. obsahové štandardy,
3. evaluačné otázky.

Výkonové štandardy v jednotlivých vzdelávacích oblastiach sú vyjadrené v pozorovateľných a hodnotiteľných výkonoch len **pre posledný rok materskej školy** a majú podobu konkrétnych ukazovateľov školskej spôsobilosti. Výkonové štandardy smerujú k štandardnému výkonu, nestanovujú výkonový ideál. Výkonový štandard je dosiahnuteľný u väčšiny detskej populácie v rámci štandardných výchovno-vzdelávacích podmienok materskej školy.

Obsahové štandardy sú ukotvené v konceptuálnych východiskách jednotlivých vzdelávacích oblastí pre štandardné podmienky vzdelávania v materských školách. Obsah vzdelávania je prezentovaný na báze konceptuálneho prístupu k jeho štrukturácii. S cieľom zabezpečenia funkčného vzťahu medzi prvkami obsahu vzdelávania a výkonmi dieťaťa sú zadefinované základné, minimálne odporúčania na konkrétnu činnosť učiteľky, ktorú realizuje, aby deti dosiahli stanovené výkonové štandardy.

Evaluačné otázky ako tretia rovina Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách sú určené pre učiteľky s cieľom prispievať k riadenému a funkčnému procesu vyhodnocovania detského učenia a pokroku. Práca s týmito otázkami má posilniť schopnosť učiteľky presne stanoviť východiskovú situáciu vo vzdelávaní a plastickejšie zachytávať pokrok detí vo vzdelávaní a zachytiť tento pokrok v súvislosti s kultúrnym a sociálnym kontextom života konkrétnych detí či detských skupín (tried). Práca s evaluačnými otázkami predstavuje konkrétny nástroj na zabezpečenie inklúzie vo vzdelávaní, pretože umožňuje naplánovať dosahovanie štandardov predškolského vzdelávania s ohľadom na diferencie detí a detských skupín v triedach.

Konkrétne evaluačné otázky obsiahnuté v Štátnom vzdelávacom programe pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (učiteľky si vytvárajú a kladú mnohé ďalšie) a ich používanie uzatvára základný cyklus organizácie výchovno-vzdelávacieho procesu (sprostredkovanie obsahu – výkony dieťaťa – vyhodnocovanie procesu učenia – ďalšia práca s dieťaťom) a taktiež reaguje priamo na trendy projektovania štátnych programov pre predškolské vzdelávanie vo vyspelom svete, kde sa v ostatných rokoch v rámci ich

© Štátny pedagogický ústav, 2015

revízií zaraďuje práve táto rovina s cieľom podpory evaluačných a autoevaluačných procesov vo vzdelávaní. Evaluačné otázky slúžia internému, vnútrotriednemu vyhodnocovaniu (t.j. evaluácii vykonávanej učiteľkou vo svojej vlastnej triede) s cieľom optimálnej podpory dieťaťa a rozvoja jeho spôsobilostí. Nejde o nástroj, ktorý by mal slúžiť externej evaluácii výchovno-vzdelávacieho procesu realizovanej napr. školskou inšpekciou. Na využívanie evaluačných otázok sa nepoužíva žiadna povinná pedagogická dokumentácia. Evaluačné otázky slúžia na zefektívnenie plánovania výchovno-vzdelávacej činnosti. Zároveň majú tieto otázky podnietiť najmä rozvoj diagnostických a evaluačných nástrojov a ich uplatnenie v pedagogickej práci v materských školách.

Výkonové štandardy formulované v tabuľkách (pozri nižšie) nie sú spracované v prepojení na jeden obsahový štandard. Obsahové štandardy sa vzťahujú k viacerým výkonovým štandardom. Evaluačné otázky majú komplexnejší diagnostický význam, nevyplývajú priamo z výkonových štandardov. Skôr sa viažu na rozsiahlejšie súčasti jednotlivých vzdelávacích oblastí.

5.1 Vzdelávacia oblasť Jazyk a komunikácia

1 Hovorená reč

1.1 Komunikačné konvencie

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Aktívne a spontánne nadväzuje rečový kontakt s inými osobami – deťmi i dospelými. • Reaguje na neverbálne signály (gestá, mimiku), udržuje očný kontakt, hlasnosť prejavu prispôsobuje situácii.	Vzdelávacie aktivity a spoločné diskusie učiteľka moderuje s ohľadom na rovnomerné zapájanie všetkých detí do rozhovorov. Menej iniciatívne deti nenásilnou formou povzbudzuje, poskytuje im príležitosť – priestor a čas – na vyjadrenie, zabezpečuje podpornú spätnú väzbu, aj zo strany ostatných detí.	V akých situáciách dieťa iniciuje komunikáciu? Akým spôsobom? Má problémy s nadväzovaním komunikácie? V akých situáciách? Ak používa dialekt, prepína medzi ním a spisovnou podobou jazyka v závislosti od situácie? V akých situáciách používa dialekt?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

• Používanie jazyka prispôsobuje sociálnym situáciám a vzťahom. • Pozná a dodržuje základné pravidlá vedenia dialógu.	Učiteľka používa a zdôrazňuje význam konvenčných fráz a slovných spojení pri vyjadrovaní potrieb a želaní, oslovovaní iných osôb (detí, dospelých), v závislosti od situácie, pri formálnej a neformálnej komunikácii. Učiteľka po dohode s deťmi vymedzí základné pravidlá komunikácie v triede (napr. počúvať, keď druhý hovorí; neskákať mu do reči; prihlásiť sa o slovo), umiestni ich na viditeľné miesto (v podobe piktogramov), dbá na ich dôsledné dodržiavanie.	Akú podobu jazyka preferuje v bežnej komunikácii? Akú podobu jazyka používa počas vzdelávacích aktivít v MŠ? Rozlišuje medzi neformálnou komunikáciou (s rovesníkmi, súrodencami) a formálnou komunikáciou s dospelými? V akých situáciách (a vo vzťahu k akým osobám) používa vykanie? Používa slová ako „prosím“, „ďakujem“ primeraným spôsobom? Uvedomuje si, že niektoré slová sa nemajú používať? Ako často a v akých situáciách používa hanlivé slová? Aké? Používa ich len v komunikácii s rovesníkmi? Používa ich aj v prítomnosti dospelých? Ako sa správa ku svojmu komunikačnému partnerovi? Počúva ho, keď hovorí? Čaká, kým ukončí svoj prehovor? Ako získava slovo? Kladie doplňujúce otázky? Čaká na ich zodpovedanie? Zotrváva v téme komunikácie? Dodržiavanie ktorých pravidiel komunikácie mu spôsobuje problémy?

1.2 Artikulácia a výslovnosť

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky

© Štátny pedagogický ústav, 2015

• Vyslovuje správne, zreteľne a plynule všetky hlásky a hláskové skupiny.	Verbálny prejav učiteľky poskytuje deťom správny rečový vzor. Ten je umocnený častým hlasným čítaním, pri ktorom učiteľka dbá na zreteľnú artikuláciu. Krátke literárne útvary (básničky, riekanky, vyčítanky) si deti osvojujú spamäti, recitujú ich s dôrazom na správnu výslovnosť. Jazykové hry spestruje učiteľka využívaním špecifických riekaniek so zameraním na precvičovanie problematických spoluhlások (sykaviek, slabikotvorných spoluhlások r, ŕ, l, Ĺ, a pod.).	Ako sa správa počas čítania? Sleduje učiteľku pri rozprávaní? Sleduje učiteľku pri čítaní? Ako dlho udrží pozornosť pri počúvaní? Ako reaguje na čítané? Ako vyslovuje jednotlivé hlásky? S výslovnosťou ktorých hlások má problémy? Vyslovuje správne sykavky (s, c, z, dz, š, č, ž, dž)? Vyslovuje správne slabikotvorné spoluhlásky l/Ĺ, r/ŕ ?

1.3 Gramatická správnosť a spisovnosť

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Formuluje gramaticky správne jednoduché rozvité vety a súvetia. • Rozumie spisovnej podobe jazyka.	Učiteľka sprostredkúva písanú kultúru, ktorá je vzorom spisovnej, gramaticky správnej a kultivovanej podoby materinského jazyka a čítanie textov sprevádza . rozhovormi. Učiteľka tak vytvára príležitosti, ktoré deťom umožňujú vnímať a sledovať, že jazyk používaný v knihách a bežná hovorová reč sa môžu líšiť. Prostredníctvom vhodných textov demonštruje, že knižná podoba jazyka je vzorom správneho vyjadrovania sa, vedie deti k porovnávaniu a rozlišovaniu nárečových, hovorových, spisovných a nespisovných slov.	Vníma rozdiely medzi spisovnou a hovorovou podobou jazyka? Ktoré gramatické pravidlá uplatňuje úspešne? S čím má ešte ťažkosti? Vyjadruje sa spisovne, alebo používa dialekt? Ako reaguje na usmernenie učiteľky? Ako často ho treba usmerňovať a opravovať? Prekáža mu to v komunikácii? Snaží sa opraviť a vyjadriť sa spisovne?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

	Vo vzťahu k osvojovaniu si gramatických pravidiel dohliada na správnosť skloňovania všetkých slovných druhov, časovania slovies, stupňovania prídavných mien a prísloviek.	Čím sa vyznačujú jeho verbálne prejavy počas čítania kníh a rozhovorov o čítaní? Líšia sa od bežnej komunikácie? V čom?

2 Písaná reč
2.1 Chápanie obsahu, významu a funkcií písanej reči
2.1.1 Poznávanie funkcií písanej reči

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Dokáže jednoducho vysvetliť, prečo je písaná reč dôležitá. • Uvedie jednoduché príklady dôležitosti písanej reči.	Učiteľka volí na vzdelávacie aktivity texty rozmanitých žánrov, snaží sa o pestrosť ich využívania. Okrem ľudovej a autorskej poézie, rozprávok a príbehov využíva informačné texty (detské encyklopédie) a ďalšie informačné zdroje, vrátane digitálnych technológií. Prostredníctvom rôznorodých žánrov a ich využívania v rámci vzdelávacích aktivít učiteľka demonštruje funkcie písanej reči tak, aby dieťa získalo predstavu o tom, že písaná reč: - umožňuje dorozumievanie (nad rámec hovorenej reči) v čase neprítomnosti adresáta komunikačného zámeru, - je zdrojom poznatkov, informácií a vedomostí, - je zdrojom zážitkov (emócií, prežívania, fantázie) a umožňuje ich vyjadrovať, - má mnohoraké praktické využitie (napr.	Prejavuje snahu a záujem o využitie písanej reči? V akých situáciách, za akým účelom? Prejavuje záujem o „písomnú“ komunikáciu s inými? Chce niekomu „napísať“? Snaží sa sformulovať jednoduchý komunikačný odkaz? Hľadá odpovede na otázky, ktoré ho zaujímajú aj v knihách? Ako sa správa v knižnici? Vie podľa obálky vybrať z police vhodnú knižku? Prejavuje pri čítaní emócie? Aké prejavy emócií u neho prevládajú? Prejavuje pri čítaní radosť, smiech, napätie, smútok, zvedavosť? Sú jeho emočné reakcie vo vzťahu k textom primerané? Prejavuje záujem o čítanie písomných návodov k hrám? Dokáže v činnosti podľa prečítaného návodu postupovať?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

	uľahčuje a rozširuje možnosti zapamätania si informácií, umožňuje riadenie vlastnej činnosti aj činnosti druhých, poskytuje informácie o praktických činnostiach). Pravidelným čítaním, širokospektrálnou ponukou textových žánrov, možnosťou výberu s ohľadom na záujem detí poskytuje učiteľka bohaté zážitky a skúsenosti s čítaním, podporuje pozitívny vzťah ku knihám a písanej kultúre, prispieva k upevňovaniu čitateľských návykov.	Aké textové žánre preferuje? Akým spôsobom ich využíva?

2.1.2 Porozumenie explicitného významu textu – slovná zásoba

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Vlastnými slovami vysvetlí význam slov, ktoré pozná (napr. opisom, použitím synonymických výrazov, aj negatívnym vymedzením, teda použitím antoným a i.). • Odpovedá na otázky vyplývajúce z textu (napr. udalostí, deja, faktov, informácií a i). • Reprodukuje stručne obsah prečítaného textu.	Pri hlasnom čítaní deťom učiteľka dbá na prozódiu (intonáciu, prízvuk, tempo, intenzitu, pauzy), moduláciou hlasu zvýrazňuje rozdiel medzi rozprávačom a priamou rečou rôznych postáv. Učiteľka venuje patričnú pozornosť vysvetľovaniu a vyvodzovaniu významov odvodených, nových a neznámych slov. V následných rozhovoroch, vzdelávacích aktivitách a komunikačných situáciách ich	Ako reaguje na nové neznáme slová? Pýta sa, ak niečomu nerozumie? Rád používa slová, ktoré sa práve naučil? Ako reaguje na položené otázky? Snaží sa odpovedať, aj keď nevie? Aké stratégie pri tom používa? Háda? Rozmýšľa? Snaží sa spomenúť si? Ako často odpovedá správne? Na aký typ informácií? Pri akých textoch a textových

© Štátny pedagogický ústav, 2015

	učiteľka opakovane používa, vytvára príležitosti na ich zmysluplné používanie deťmi. V slovných hrách (hľadanie protikladov, prirovnaní, tvorba zdrobnenín, homonymá, antonymá, synonymá a i.) upevňuje a rozvíja aktívnu slovnú zásobu detí. Počas čítania i po prečítaní textov kladie deťom kontrolné otázky, rekapituluje obsah, udalosti, pri náučných textoch fakty, informácie a nové poznatky (*Čo nové sme sa dozvedeli? Podľa čoho vieme, že...?*)	žánroch? V akej oblasti vedomostí vyniká?

2.1.3 Porozumenie implicitného významu textu

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Odpovedá na otázky nad rámec doslovného významu textu a dokáže predvídať dej, domýšľať (dedukovať) obsah, aplikovať informácie z textu v prenesených situáciách a pod.	V rámci rozhovorov a diskusií k čítaným textom kladie učiteľka rôzne typy otázok, podnecuje deti k rozmýšľaniu o obsahu textu, rozvíja a prehlbuje porozumenie vo viacerých smeroch a rovinách porozumenia. Okrem otázok na doslovný význam textu vedie deti k: - predvídaniu obsahu, formulovaniu očakávaní, utváraniu predstáv, - domýšľaniu obsahu – vyvodzovaniu možných významov (dedukcii), - chápaniu súvislostí medzi obsahom textu a reálnym svetom, vlastnými skúsenosťami, rozlišovaniu reálnych a fantazijných obsahov, - aplikácii – používaniu informácií z textu v reálnej situácii (uviesť príklad zo života,	Ako reaguje na podnety k predvídaniu? Rád si vymýšľa možné scenáre? Vytvára si vlastné predstavy? Ako ich dáva najavo? Sleduje pri čítaní ako sa napĺňajú jeho očakávania? Ako na to reaguje? Ako sa menia jeho predstavy počas čítania? Prispôsobuje svoje očakávania významovému kontextu? Sú jeho predpoklady (pod vplyvom textu) čoraz primeranejšie a reálnejšie? Ako pracuje s vlastnou skúsenosťou? Prejavuje sa v jeho odpovediach na otázky? Ako dáva do súvislosti svoje skúsenosti s udalosťami v príbehu? Vie uviesť príklady podobných situácií zo života? Nachádza v čítaných príbehoch súvislosti

© Štátny pedagogický ústav, 2015

• Obsahy a zážitky z čítania vyjadruje v kresbe, pohybových a dramatických hrách a iných činnostiach.	postupovať podľa inštrukcií, návodu a pod.), - hodnoteniu – posudzovaniu (napr. správnosti – nesprávnosti konania postáv, dobra a zla, čo sa mu páči – nepáči), - vysvetľovaniu a zdôvodňovaniu svojich odpovedí (*Prečo si to myslíš? Ako to myslíš?),* - generovaniu vlastných otázok. Dôležitou súčasťou pri práci s textami pri spoločnom čítaní sú riadené rozhovory a diskusie (pred, počas, po čítaní). Pri moderovaní spoločných diskusií učiteľka dbá na zapájanie všetkých detí, posmeľuje a poskytuje priestor na vyjadrenie menej aktívnych detí, vyzýva ich, aby sa navzájom počúvali, kládli otázky a odpovedali. Porozumenie čítaných textov sa prehlbuje a upevňuje následnými aktivitami a vzdelávacími činnosťami. Zadania úloh v rámci ostatných vzdelávacích oblastí nadväzujú (v rámci možností) na obsah čítaných textov. Deti majú možnosť vyjadriť svoje pocity, zážitky a získané vedomosti rôznym spôsobom (v rámci výtvarných, hudobno-pohybových či dramatických činností).	s reálnym svetom? V akých žánroch? Ako vysvetľuje a zdôvodňuje svoje odpovede? Vie povedať, čo sa mu páčilo/nepáčilo a prečo? Rozlišuje kladné a záporné postavy príbehov? Vie posúdiť ich správanie/konanie? Vie uviesť charakteristické povahové vlastnosti postáv? Uvádza dôvody svojho hodnotenia? Ako reaguje na čítanie náučných textov? Kladie doplňujúce otázky? Je zvedavé na veci, o ktorých sa číta? Aké témy ho najviac zaujímajú? Prejavuje záujem dozvedieť sa niečo nové? Rado sa „chváli“ svojimi vedomosťami? Ako sa zapája do rozhovorov a diskusií o čítaní? Reaguje spontánne, alebo len na podnet učiteľky? Viac hovorí, alebo viac počúva? Zaujíma sa o názory a odpovede ostatných detí? Ako na ne reaguje? Ako dodržuje komunikačné konvencie? Ako sa dokáže vyjadriť? Vyjadruje sa spisovne? Celými vetami? Ako sa obsahy čítaných textov prejavujú v produktoch činnosti dieťaťa? Stvárňuje svoje zážitky z čítania vo výtvarných činnostiach, hudobno-pohybových, dramatických a rolových hrách?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

		Aké obsahy textov sa snaží vyjadriť? V akých činnostiach? Znázorňuje konkrétne fakty, udalosti a postavy, vystupujúce v textoch? Vyjadruje svoje pocity, zážitky a emócie? Ako a akými prostriedkami? Ako o nich vypovedá? Vie vysvetliť, čo znamenajú? Sú jeho postrehy v niečom zaujímavé alebo originálne? V čom?

2.1.4 Znalosť žánrov a jazykových prostriedkov písanej reči

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Vníma a vie primerane vysvetliť rozdiel medzi poéziou (básničkou) a prozaickými žánrami. • Vie primerane vysvetliť rozdiel medzi fikciou a skutočnými príbehmi zo života. • Znalosť základnej štruktúry rozprávok, príbehov a bájok prejavuje predvídaním udalostí deja, zápletky, záveru. • Dokáže vysvetliť prenesený (symbolický) význam jednoduchých slovných spojení.	Dôležitou súčasťou čítania deťom je predstavenie žánra. Učiteľka pred čítaním zvolených textov uvedie, o aký žáner ide, používa zodpovedajúce označenie textov, s ktorými pracuje (*učíme sa básničku, ideme čítať rozprávku, povesť, bájku, príbeh, pozrieme sa do encyklopédie, vyhľadáme si informáciu na internete).* Charakteristiky jednotlivých žánrov sú predmetom rozhovorov pred čítaním, následne po prečítaní sa dopĺňajú o nové skúsenosti a postrehy. Pri čítaní príbehov učiteľka s deťmi diskutuje, či sa príbeh mohol reálne stať, ktoré prvky deja áno a ktoré nie, aký bol zámer autora knihy z hľadiska žánru textu (či ide o text, ktorý slúži	Pozná spamäti niekoľko básničiek? Má svoje obľúbené rozprávky? Aké textové žánre preferuje? Ako pracuje s fikciou a realitou? Zaujíma sa o to, čo sa v príbehu mohlo stať a čo nie? Uvedomuje si a nachádza v literárnom texte možné súvislosti s reálnym životom? Robí to na podnet učiteľky alebo spontánne? Začína chápať súvislosti medzi obsahom a formou písanej reči? Všíma si rôzne spôsoby a prostriedky

© Štátny pedagogický ústav, 2015

	na zábavu, oddych, ponaučenie, získavanie informácií). Pri čítaní detských literárnych útvarov venuje osobitnú pozornosť použitým jazykovým prostriedkom (vysvetľovaniu prenesených významov, symbolov, prirovnaní). Súčasťou rozhovorov môžu byť aj skúsenosti s čítaním v rodine (čo rodičia čítajú deťom, čo čítajú rodičia, súrodenci, aké knižky majú doma), deti majú možnosť nosiť si z domu vlastné obľúbené knižky.	vyjadrovania významov? Ako chápe symbolický význam slov a slovných spojení? Dokáže ho jednoducho vysvetliť?

2.2 Chápanie formálnych charakteristík písanej reči

2.2.1 Koncept tlače a znalosť knižných konvencií

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Na základe ilustrácie rozpráva vlastný jednoduchý príbeh. • Pri činnostiach s knihou rozumie a aktívne (v primeraných ekvivalentoch) používa výrazy ako autor, kniha, strana, spisovateľ. • Pri listovaní a prezeraní knihu správne drží.	Učiteľka deťom umožňuje nahliadnuť do knihy v priebehu toho, ako ju číta. Deti vedie k tomu, aby si všímali, či ilustrácia a text spolu súvisia. Spolu s učiteľkou o tejto súvislosti diskutujú. Ilustrácie k textu učiteľka používa na predvídanie deja príbehu a na reprodukciu	Ako reaguje na čítanie známej knihy? Aké otázky kladie pri čítaní novej knihy? Ako komentuje ilustrácie pri čítaní príbehu? Opisuje, čo vidí na obrázku? Dopĺňa na ich základe príbeh? Hľadá súvislosti medzi

© Štátny pedagogický ústav, 2015

• Ukáže titulnú stranu knihy. • Ukáže začiatok čítania textu. • Listuje v knihe správnym smerom. • Rozpozná, kde je v knihe uvedený názov a autor knihy. • Identifikuje pri čítaní slová v správnej smerovej orientácii (zľava - doprava). • Ukáže pri čítaní riadky v správnej smerovej orientácii (zľava – doprava, zhora - nadol). • Identifikuje niektoré písmená abecedy.	prečítaného príbehu. Pred čítaním knihy učiteľka oboznamuje deti s tým, kto je autorom knihy a ako sa kniha volá. Pred čítaním knihy učiteľka ukáže deťom, kde v knihe nájdu údaje o knihe a ako ich použije pri orientácii v knihe (názov knihy a autora knihy na titulnej strane – o. i. naznačuje začiatok čítania knihy a správne držanie knihy); obsah (pomáha pri vyhľadávaní príbehu v knihe). Pri opätovnom čítaní knihy sa detí pýta, kde je možné nájsť tieto údaje. Pri individuálnom čítaní alebo čítaní v menšej skupine detí učiteľka prstom ukazuje smer čítania. Vyzýva deti, aby vyhľadali v texte známe (vizuálne zapamätané) slová. Deti majú umožnený samostatný prístup ku knihám, najlepšie umiestneným v triednej knižnici. Knihy sú v nej usporiadané systematicky podľa žánru (napr. rozprávkové knihy, knihy s príbehmi pre deti, knihy detskej poézie, detské encyklopédie). Vo vzdelávacích aktivitách pripravuje priestor na vyhľadávanie kníh v knižnici a informácií v nich. Učiteľka písomne označuje dôležité sekcie v triede (knižnica, polička na odkladanie prác detí, ...), na nástenku a informačné plochy v triede umiestňuje krátke oznamy alebo inštrukcie napísané veľkými tlačenými	ilustráciou, textom a vlastnými skúsenosťami? Ako využíva ilustrácie z knihy pri prerozprávaní príbehu? Zameriava sa na udalosti znázornené na ilustráciách? Ako využíva ilustrácie pri tvorbe vlastného príbehu? Domýšľa si udalosti, ktoré nie sú na ilustrácii znázornené? Zaujíma sa o to, ako učiteľka vie, čo je v knihe napísané? Zaujíma sa o to, ako učiteľka vie, kde je v knihe napísaný príbeh. Zaujíma sa o to, ako učiteľka nájde v knihe známy príbeh? Ako si predstavuje, že kniha vzniká? Ako dieťa manipuluje s knihou? Dodržuje dohodnuté pravidlá? Ako dieťa narába s textom pri prvotných pokusoch o „čítanie“? O ktoré prvky knihy opiera jej „čítanie“? Imituje dospelého pri čítaní textu? Ako?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

	písmenami, pri zadávaní úloh v skupine dáva deťom (5-6 ročným) postup v podobe stručnej osnovy činností (jednoslovné inštrukcie). Tieto informácie dopĺňa piktogramami činností alebo objektov[5]. Inštruuje deti, ako tento postup činnosti použijú pri riadení svojej činnosti. Na podporu poznávania písmen tlačenej abecedy môže byť v triede na viditeľnom mieste umiestnená maľovaná abeceda. Do učebných aktivít učiteľka zaraďuje úlohy podnecujúce prvotné pokusy detí o písanie (podpísanie výtvarného produktu vlastným menom, záznam informácie, napísanie odkazu, príbehu), podporuje pri tom deti (najmä 5-6 ročné), aby neznáme písmená vyhľadávali na kartách maľovanej abecedy. Dbá na to, aby sa pri vyhľadávaní písmen na kartách maľovanej abecedy dieťa opieralo o sluchovú analýzu slova, najmä fonematické uvedomovanie.	Akú podobu majú prvotné predstavy dieťaťa o písaní? Ako a s akým cieľom používa prvotné pokusy o písanie? Píše pre seba? Píše pre druhých? Podpisuje svoje produkty krstným menom? Ak áno, v akej podobe? Dajú sa v jeho „písomnej“ produkcii identifikovať nejaké slová? Usiluje sa o zdokonalenie formy písma – konvenčnú podobu zápisu? Zaujíma sa o poznávanie písmen abecedy? Aké stratégie pri tom volí? Obracia sa na obrázky maľovanej abecedy pri spontánnej písomnej produkcii? Dokáže s ich pomocou napísať niektoré písmená veľkej tlačenej abecedy?

[5] Pod pojmom objekt budeme v tomto materiáli rozumieť predmet, obrázok alebo činnosť

© Štátny pedagogický ústav, 2015

		Obracia sa na obrázky maľovanej abecedy pri prvotných pokusoch o čítanie? Dokáže s ich pomocou pomenovať niektoré písmená veľkej tlačenej abecedy?

2.2.2 Fonologické procesy a fonologické uvedomovanie

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Sprevádza spievanie piesne alebo recitáciu krátkeho literárneho útvaru rytmickým sprievodom. • Rozhodne, či sa dve slová rýmujú. • K zvolenému slovu uvedie slovo, ktoré sa s ním rýmuje. • Rozčlení zvolené slová na slabiky. • Určí počet slabík, z ktorých sa skladá slovo (maximálne trojslabičné). • Vyčlení začiatočnú hlásku slova.	Recitovanie básní a spev piesní učiteľka dopĺňa rytmickým sprievodom. V texte básní, riekaniek, hádaniek a vyčítaniek deti vyhľadávajú slová, ktoré sú si zvukovo podobné (rýmujú sa), k zadaným slovám vyberajú ďalšie zvukovo podobné slová z radu slov, ktoré ponúka učiteľka alebo navrhujú vlastné slová. Učiteľka pri rytmizácii riekaniek a piesní zdôrazňuje rytmickú štruktúru slova na úrovni slabiky. Vyčlenenie začiatočnej hlásky slova učiteľka modeluje predĺžením doby výslovnosti začiatočnej hlásky alebo jej opakovaným vyslovením (v závislosti od charakteristiky hlásky). Dbá na to, aby deti postupne dokázali základné analyticko-syntetické činnosti so slovami vykonávať samostatne, bez podpory učiteľky.	Ako vníma vzťah medzi slovom a objektom, ktorý označuje? Korešponduje dĺžka zápisu viac s významom (veľkosťou objektu, počtom objektov), ktorý/é označuje? Korešponduje dĺžka zápisu s dĺžkou slova v zvukovej podobe? Ako sa orientuje v zvukovej štruktúre slova? Ktoré analyticko-syntetické činnosti so slovami mu robia problém?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

2.2.3 Grafomotorické predpoklady písania

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Kreslí grafomotorické prvky vyžadujúce pohyby dlane a prstov (horný a dolný oblúk, lomená línia, vlnovka, ležatá a stojatá osmička). • Kreslí grafomotorické prvky vyžadujúce pohyb zápästia zápästia (vertikálne línie, horizontálnej línie, krivky, slučky). • Pri kreslení a grafomotorických činnostiach sedí vzpriamene, vzdialenosť očí od podložky je primeraná. • Úchop a tlak ceruzky zodpovedá norme.	Rozvíjanie tejto oblasti sa deje dominantne vo vzdelávacej oblasti Umenie a kultúra (oblasť výtvarných aktivít) a Človek a svet práce. Prostredníctvom cielených výtvarných a pracovných aktivít na voľnej ploche si dieťa rozvíja vizuálno-motorickú koordináciu pohybu ruky, zápästia a prstov pri jej cielenom pohybe. Pri využívaní kresliacich potrieb sa dieťa učí regulovať tlak ruky na podložku. Špecificky si dieťa rozvíja jemnú motoriku prostredníctvom pracovných listov, v ktorých si osvojuje zvládnutie jednoduchých grafomotorických prvkov).	Ako narába s kresliacou potrebou pri jej použití? Dokáže koordinovať pohyb kresliacej potreby po papieri na základe predlohy? Dokáže napodobniť intenzitu, dĺžku a tvar línie? Aké typy grafomotorických prvkov mu robia problémy? Napodobňuje grafickú stránku písomného prejavu dospelých, aj keď ešte nepozná písmená písanej abecedy?

5.2 Vzdelávacia oblasť Matematika a práca s informáciami

1 Čísla a vzťahy

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky

© Štátny pedagogický ústav, 2015

• Rozumie týmto pojmom a symbolom: jeden, dva, tri, štyri, päť, šesť, sedem, osem, deväť, desať, počet, odobrať, pridať, oddeliť, dvojica. • Vymenuje čísla od 1 do 10 tak, ako idú za sebou. • V obore od 1 do 10 pokračuje od náhodného čísla v numerickej postupnosti po číslo 10. • V obore do 10 určí počítaním po jednej počet objektov v skupine. • V obore do 10 vytvorí skupinu predpísaných objektov s určeným počtom. • V obore do 6 pomocou hmatu alebo sluchu určí počet predmetov v skupine a vytvorí skupinu predmetov s určeným počtom. • Pridá ku skupine a odoberie zo skupiny skupinu s daným počtom.	Učiteľka deťom umožňuje, aby sa stretávali s najrôznejšími situáciami, pri ktorých sa určuje počet objektov: - usporiadaných aj neusporiadaných, - všetkých aj len s danou vlastnosťou, - ktoré sú neustále k dispozícii, ale aj takých, ktoré sú k dispozícii len určitý čas. Pri menej prehľadných situáciách ukazuje, ako si pri zisťovaní počtu môžeme pomáhať chodením pomedzi predmety, úpravou objektov (zmena polohy, robenie značky, na započítanom objekte) a vytvára príležitosti na ich osvojenie si deťmi. Učiteľka deťom umožňuje, aby sa stretávali s najrôznejšími situáciami, pri ktorých sa počet objektov zisťuje len pomocou: - hmatu (pod dekou, v rukách za chrbtom, so zakrytými očami, ...); - sluchu (hlásky, slabiky a slová; rôzne zvuky - tlieskanie, dupanie, bubnovanie, ...). Zisťovanie počtu umožňuje deťom využívať v rôznorodých prostrediach (tieto prostredia využíva aj na zadávanie úloh, ktoré nemajú riešenie, alebo majú viac riešení), ako napríklad sú: - stolné hry, kde sa činnosť odvíja od hľadania a prikladania dielikov s rovnakým	Pri každom matematickom pojme si môže učiteľka o dieťati klásť nasledovné otázky: Ako prejavuje záujem o konkrétny matematický pojem, či má tendenciu sa mu vyhýbať alebo naopak? Ako je zvedavé pre konkrétny matematický pojem, aké otázky pri tom kladie, aké má komentáre? Ako správne a úspešne rozumie konkrétnemu matematickému pojmu pri komunikácii s učiteľkou, s ostatnými deťmi? Pri akých aktivitách využíva konkrétny matematický pojem, akým spôsobom, ako často to je mimo matematických aktivít, v bežnom živote? Používa konkrétny matematický pojem v otázkach a pokynoch, ako často a ako úspešne? Zároveň pri všetkých týchto sledovaniach v časovom horizonte môže pozorovať, ako sa vyvíja spontánnosť, frekvencia a úspešnosť jeho používania (od nekorektného cez čiastočne korektné až po korektné používanie, či sa postupne menej mýli, či objavuje chyby u iných a u seba). Pri každej matematickej aktivite si učiteľka môže o dieťati klásť nasledujúce otázky: Ako sa zapája do konkrétnej matematickej

© Štátny pedagogický ústav, 2015

• Pomocou určovania počtu rieši kontextové úlohy s jednou operáciou , kde sa pridáva, odoberá, dáva spolu a rozdeľuje. • Pre dve skupiny objektov určí, kde je viac a kde menej objektov podľa zisteného počtu objektov v skupinách (do 10 prvkov v skupine). • Bez zisťovania počtu pre dve skupiny objektov určí, kde je viac a kde menej objektov. • Bez zisťovania počtu manipuláciou rozdelí skupinku predmetov na 2 alebo 3 skupinky s rovnakým počtom. • Bez zisťovania počtu rozdelí (ak to ide) skupinku obrázkov na 2 skupinky s rovnakým počtom.	počtom (princíp domina) až po hry, kde sa pohybuje hracia figúrka na základe počtu, - hry so symbolickými peniazmi a tovarom (zisťovanie ceny nákupu, porovnávanie cien nákupov, koľko nám chýba, koľko je navyše), rozmieňanie (aj na predpísaný počet), čo sa dá kúpiť za peniaze (aj pre predpísaný počet kusov tovaru), - prostredia iných vzdelávacích oblastí. Precvičovacie aktivity na určovanie počtu organizuje aj formou rôznych hier a súťaží v menších skupinkách, napr. pre trojice (jeden v určenej forme vytvára počet, druhý ho určuje a tretí určuje, či to prvý a druhý urobil správne; v činnostiach sa striedajú). Učiteľka oboznamuje deti s tým, ako sa dá postupné zisťovanie jednotlivých počtov využiť pri riešení jednoduchých úloh, kde sa pridáva, odoberá, dáva spolu a rozdeľuje. Učiteľka vytvorí deťom dostatok príležitostí stretávať sa s používaním rôznych symbolov, modelov pri riešení týchto úloh, vedie ich k tomu, aby ich postupne aj samy začali používať pri riešení jednoduchých abstraktnejších úloh (ovečky budú zelené	aktivity, do akej miery ju iniciuje, ako spontánne sa do aktivity pridáva, ako je v nej úspešné, čo ho na nej baví a čo nie? Ako správne a úspešne vie pri konkrétnej aktivite diskutovať, klásť otázky? Ako sa pokúša o argumentáciu? Ako správne alebo nepresné sú jeho vystúpenia? Aký typ pomoci potrebuje na rôzne stupne zvládnutia konkrétnej aktivity? Ako správne a úspešne vykazuje rastúcu úspešnosť a sebavedomie v konkrétnej aktivite? Preukazuje zvýšenú istotu (menej sa mýli, objavuje chyby)? Zároveň pri všetkých týchto sledovaniach môže pozorovať, v ktorých typoch aktivít ako je úspešné, či to súvisí so záujmom o túto aktivitu. Ako správne a úspešne vidí v jednotlivých číslach univerzálny model pre počet, či a ako často to vie použiť pri riešení úloh? Ako sa zlepšuje vo využívaní rôznych symbolov, modelov, aké používa a ako často, do akej miery správne? Evaluačné otázky sú platné pre všetky štyri podoblasti.

© Štátny pedagogický ústav, 2015

	kocky, miesto každého zajaca nakreslíme klietku, v ktorej je, ...). Učiteľka vytvára situácie, kde sa rozdeľuje na 2 alebo 3 časti s rovnakým počtom a nechá deti úlohu riešiť intuitívne (bez počítania). Následne vedie deti ku kontrole, či sú skupiny správne rozdelené. Pri tom sa deti stretávajú aj s možnosťou, že sa skupiny zadaným spôsobom rozdeliť nedajú (riešenie neexistuje). Podobne ukazuje, že striedavým značením po jednom v dvoch skupinách (dávaním do dvojíc) môžeme aj bez určovania ich počtov: - porovnať počty dvoch skupín, - vytvoriť rovnako veľa objektov ako má určená skupina objektov, - rozdeliť (pokiaľ to ide) skupinu obrázkov na dve časti s rovnakým počtom.	

© Štátny pedagogický ústav, 2015

2 Geometria a meranie

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Rozumie pojmom čiara, kruh, štvorec, obdĺžnik, trojuholník, guľa, kocka. • Rozumie pojmom rovnaký, taký istý, iný, odlišný, merať, dĺžka, vzdialenosť, dlhší a kratší, širší a užší, vyšší a nižší, hrubší a tenší, najdlhší a najkratší, najširší a najužší, najvyšší a najnižší, najhrubší a najtenší. • Rozumie pojmom merať, dĺžka, vzdialenosť. • Odmeria vzdialenosť a určený rozmer predmetu (v skutočnosti, aj na obrázku) odhadom a pomocou určenej aj zvolenej neštandardnej jednotky (krok, dlaň, pomocný predmet). Výsledok merania vysloví počtom použitých jednotiek merania (v obore do 10). • Odhadom aj meraním porovná dva objekty podľa veľkosti určeného rozmeru (dĺžka, výška, šírka, hrúbka). Výsledok porovnania vysloví pomocou stupňovania prídavných mien (dlhší, kratší, širší, nižší, užší...). • Pri porovnávaní 3 objektov určí objekt	Učiteľka obrázkami predstavuje geometrické útvary, jednoducho opíše ich vlastnosti, necháva ich deti opakovane identifikovať. Učiteľka nechá deti porovnať útvary v ich celkovej veľkosti a jednotlivých rozmeroch. Učiteľka predstavuje deťom meranie prostredníctvom jednoduchých hier, v ktorých porovnávajú či určujú dĺžku predmetov a porovnávajú či určujú vzdialenosť (napríklad krokmi, dlaňami, pomocnými predmetmi a pod.). Iniciuje opakovanie týchto meraní a diskutuje s deťmi o nepresnosti merania. Umožní deťom, aby merali na základe dĺžky jednotlivých meradiel (napr. špagátu či značením na prúžok papiera). Vytvára rôzne situácie na porovnávanie objektov (pri porovnaní viacerých objektov aj vyberanie naj...) pomocou veľkosti zvoleného rozmeru (dĺžka, výška, šírka, hrúbka...) a to odhadom aj meraním. Pri porovnávaní odhadom robia deti kontrolu odhadu meraním. Umožňuje využívať rôzne stavebnice na stavanie a skladanie podľa predlohy, podľa	

© Štátny pedagogický ústav, 2015

s najväčším zvoleným rozmerom. Túto skutočnosť vysloví pomocou slov s predponou naj (najdlhší, najkratší, najužší, najtenší ...). • Usporiada podľa veľkosti určeného rozmeru 2 až 4 objekty. • Určí (označí) objekt na základe popisu polohy pomocou slov a slovných spojení, ako sú prvý, druhý, tretí, štvrtý, posledný, predposledný, hore, dole, vpredu, vzadu, nad, pod, pred, za, medzi, na (čom, kom), v (čom, kom), vpravo, vľavo, v rohu, v strede (miestnosti, obrázka ...). Pomocou týchto slov opíše polohu objektu, umiestni predmet podľa pokynov, dá pokyn na umiestnenie predmetu na určené miesto, dokreslí obrázok podľa pokynov, dá pokyn na dokreslenie obrázka na určené miesto. • Zistí (aj len hmatom), pomenuje a približne vymodeluje guľu, kocku, valec. • Ukáže steny kocky. Ukáže na nich, kde je vrchol (napríklad tak, že sa opýtame kde sa môže pichnúť) a kde je hrana (napríklad tak, že sa opýtame, kde sa môže porezať). • Postaví stavbu z primeraného množstva (do	popisu, podľa určených pravidiel, na danú tému. Organizuje aj situácie, kde rozhodujúcim zmyslom je hmat. Vedie deti k tomu, aby skúšali popisovať daný geometrický objekt, hľadali spoločné aj odlišné vlastnosti dvoch konkrétnych geometrických objektov, vedeli zdôvodniť prečo daný objekt nemôže byť určený objekt (a to aj len pomocou hmatu). Iniciuje činnosti, kde sa deti s rovinnými útvarmi stretávajú predovšetkým prostredníctvom telies (napríklad otláčanie stien telesa, obkresľovanie (kreslenie pôdorysu), prestrkávanie telies cez „tesné“ otvory ...). Vedie deti k tvorbe najmä rovinných útvarov. Umožňuje pri tom používať čo najrôznejšie formy (kreslenie, strihanie, lepenie , skladanie, lámanie, modelovanie ...). Precvičovacie aktivity na určovanie objektu a jeho vlastností organizuje aj formou rôznych hier a súťaží v menších skupinkách, napr. pre trojice (jeden určí, aké teleso má vybrať, druhý to vykoná a tretí určuje, či to prvý a druhý urobil správne; v činnostiach sa striedajú). Na kreslenie čiar organizuje rôznorodé činnosti a hry, ako napríklad:	

© Štátny pedagogický ústav, 2015

10) stavebnicových dielcov podľa predlohy, podľa pokynov, na danú tému. • V skupine telies identifikuje kruh, štvorec, obdĺžnik, trojuholník. • Približne nakreslí kruh, štvorec, obdĺžnik, trojuholník. • Využíva čiarový pohyb na spájanie bodov do obrazcov, kreslenie obrysov či identifikáciu cesty v obrazci (v bludisku, na jednoduchej mape). • Na základe pokynov daných pomocou symbolov ↓, ←, →, ↑ (alebo pomocou iných dohodnutých symbolov pre pohyb v štvorcovej sieti) sa dokáže pohybovať a plánovať (až do 4 krokov) pohyb v štvorcovej sieti.	- riešenie bludísk, - postupné spájanie obrázkov v určenom poradí nepretínajúcimi sa čiarami, - spájanie dvojíc určených (popísaných) dvojíc obrázkov nepretínajúcimi sa čiarami, - nájdenie druhého konca čiary. Iniciuje činnosti, pri ktorých sa kreslia, obťahujú rovné, krivé aj uzavreté čiary rôznej hrúbky. Učiteľka orientáciu v priestore, rovine a rade umožňuje deťom využívať v rôznorodých situáciách a hrách. Pritom sa snaží o rozvíjanie všetkých pojmov spojených s orientáciou. Zabezpečí, aby deti používali kartičky so symbolmi ↓, ←, →, ↑ (alebo kartičky s inými dohodnutými symbolmi pre pohyb v štvorcovej sieti) a aj pomocou spojených pokynov (napríklad: najprv 3-krát ← a potom 2-krát ↑). Dramatizovaním prenáša pravouhlý pohyb do hier, kde plánovaný pohyb postavičky v štvorcovej sieti opíšu deti.	

© Štátny pedagogický ústav, 2015

3 Logika

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Rozumie pojmom a spojeniam vzor, pravidlo, je to pravda, nie je to pravda, viac, menej, rovnako, najviac, najmenej, veľa, málo. • Vytvorí (nakreslí) podľa daného vzoru (do 6 objektov) alebo pravidla jednoduchú postupnosť objektov. • Pokračuje (aj spätne) vo vytvorenej postupnosti predmetov alebo nakreslenej postupnosti obrázkov, v ktorej sa pravidelne menia dva rôzne objekty, ktoré sa spolu vyskytujú maximálne 8 krát. Objekty môžu byť celkom odlišné, alebo sa líšia iba farbou či veľkosťou. • Objaví a jednoducho opíše pravidlo postupnosti. • Rozhodne o pravdivosti (áno/nie, platí/neplatí) jednoduchých tvrdení.	Učiteľka zabezpečí, aby deti absolvovali čo najrôznejšie činnosti a formy dopĺňania pravidelností a určovaní vzorov. Organizuje činnosti, kde deti opakujú pravidelne sa meniace zvuky (hovorené, napríklad la, li, li, la, li, li, la, prípadne pravidelné zvuky vyťukávajú, bubnujú, vydupávjú a pod.). Organizuje hry, kde deti opakujú pravidelne sa meniace jednoduché činnosti (napríklad drep, drep, vzpažiť a pripažiť, napríklad drep, drep, vzpažiť a upažiť ...). Prepája úlohy na pravidelnosť s estetickým vnímaním a bežným životom. Iniciuje hľadanie pravidelností okolo nás. Deti identifikujú vzor, ktorý sa opakuje napríklad na oblečení, v rôznej výzdobe, v prírode. Identifikujú postupnosť (napríklad po lete príde vždy jeseň), v určitej postupnosti vzorov môžu identifikovať dvojicu vzorov, ktoré vždy idú po sebe a pod. Umožní deťom vytvárať pri stavbách pravidelnosť (napríklad vyplň rám týmito kockami tak, aby sa červená a modrá kocka nestretávali a pod.).	

© Štátny pedagogický ústav, 2015

• Naformuluje jednoduché tvrdenie. • Rozhodne, či daný objekt má/nemá danú vlastnosť. • Zo skupiny objektov vyberie všetky objekty s danou vlastnosťou (napr. farba, tvar, veľkosť, materiál a pod.). • Roztriedi objekty v skupine na základe určenej vlastnosti (napr. farba, tvar, veľkosť, materiál a pod.). • Vytvorí dvojicu objektov na základe danej logickej súvislosti.	Postupne prenáša zodpovednosť za rozhodovanie (je to dobre, má to dobre a pod.), pri vhodných úlohách iniciuje kontrolu nájdených riešení. Snaží sa aj pri bežných situáciách a činnostiach nechať deti triediť a vyberať objekty s danou vlastnosťou (rozdeľte autá na nákladné a osobné, jednu skupinu budú tvoriť dievčatá, čo majú na sebe niečo žlté a pod.).	

4 Práca s informáciami

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Ovláda základy práce s digitálnymi technológiami, vie ovládať digitálne hry či používať digitálne animované programy určené pre danú vekovú skupinu a pod.	Učiteľka využíva digitálne pomôcky pre predškolský vek, ktoré má materská škola k dispozícii na zoznamovanie sa a ovládanie základných činností, ktoré poskytujú špeciálne podrobnejšie ovládanie digitálnych pomôcok a hier, ktoré stimulujú: - pohyb po štvorcovej sieti,	

© Štátny pedagogický ústav, 2015

• Na niektorej z dostupných digitálnych pomôcok (podľa možností konkrétnej materskej školy), ktorá simuluje pravouhlý pohyb v štvorcovej sieti (po štvorčekoch aj po vrcholoch), vie pomocou tlačidiel prejsť určenú trasu a to aj s prekážkami, pri tom zbiera a ukladá určené predmety, dodržiava správne poradie činností. Naraz dokáže naplánovať až 4 kroky takejto cesty. • Na niektorej z dostupných digitálnych pomôcok (podľa možností konkrétnej materskej školy), vie kresliť, farebne vypĺňať uzavreté plochy, vyberať a umiestňovať obrázky. • Uvedomuje si existenciu masmédií (vie identifikovať, že niečo počul v televízii, v rádiu, že existujú časopisy).	- vyfarbovanie čiar a uzavretých plôch, - hľadanie a prenášanie predmetov na určené miesto. Podľa možností materskej školy vytvára maximálny priestor na zoznamovanie sa a ovládanie tých digitálnych pomôcok a hier, ktoré umožňujú plánovanie viacerých krokov. Učiteľka jednoduchými otázkami vedie deti k uvedomeniu si existencii médií (pozeraním obrázkov v časopise, pýtaním sa na pozeranie televízora členmi rodiny a pod.).	

© Štátny pedagogický ústav, 2015

5.3 Vzdelávacia oblasť Človek a príroda

1 Vnímanie prírody

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Rozpráva o prírodných reáliách známeho okolia. • Triedi prírodné reálie podľa rôznych identifikovaných znakov. • Odlišuje živé od neživých súčastí prírody.	Učiteľka vytvára situácie, v ktorých majú deti možnosť prezentovať aktuálne predstavy o prírodných javoch, predmetoch a situáciách. Porovnáva detské predstavy a zdôrazňuje rozdiely. Určuje kategórie triedenia rôznych prírodných objektov a zisťuje, do akej miery deti pri triedení premýšľajú. Vytvára situácie, v ktorých je úlohou detí triediť prírodné objekty podľa znaku, ktorý si určia deti a zisťuje, ako exaktne pracujú so zvoleným kritériom. Špeciálne sa venuje odlišovaniu živej a neživej prírody, diskutuje s deťmi o prejavoch života.	Ako sa vyjadruje o prírode? Aké otázky kladie pri pozorovaní prírodných predmetov, javov, situácií? Aká je kresba pozorovanej reality? Čím argumentuje, keď diskutuje o svojej predstave, vysvetlení pozorovaného prírodného javu, predmetu, pozorovanej situácie? Ako triedi prírodné objekty v prípade určeného kritéria triedenia? Ako vyjadruje svoje predstavy o prírodných javoch, predmetoch, situáciách? Ako manipuluje so živými organizmami? Čo si všíma na prírodných reáliách? Je voči prírodnému prostrediu zvedavé?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

2 Rastliny

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Identifikuje rôznorodosť rastlinnej ríše.	Učiteľka vytvára také situácie, v ktorých deti porovnávajú jednotlivé časti rôznych rastlín, napríklad stoniek, listov, kvetov, koreňov, či plodov. Uvažujú spolu nad významom rôznorodosti. Učiteľka sústreďuje pozornosť detí na hľadanie spoločných a rozdielnych znakov rôznych rastlín, používa na to rastliny blízkeho okolia (školský dvor), resp. rastliny, ktoré deti poznajú (s dôrazom na úžitkové, liečivé rastliny).	Aké otázky kladie pri pozorovaní rastlín? Aká je kresba pozorovanej reality (napr. snaží sa zachytiť do kresby detaily rastliny, ktorými je daná rastlina špecifická; vie zachytiť svoj predpoklad o klíčení rastlín kresbou; vie zakresliť výsledok pozorovania)? Ako triedi rastliny v prípade určeného kritéria triedenia (napr. sústreďuje sa pri triedení rastlín na porovnávanie veľkosti, tvaru a farby jej rôznych častí – koreň, stonka, list, kvet plod)?
• Uvedie potravinový a technický úžitok niektorých úžitkových rastlín a húb.	Učiteľka dáva dôraz na spoznávanie vybraných liečivých a jedovatých rastlín. Venuje sa objasneniu úžitku z pestovania rastlín a upozorňuje na nebezpečenstvo, ktoré predstavujú jedovaté rastliny.	Ako zdôvodňuje triedenie predmetov, ak je jeho úlohou vytvoriť kritérium triedenia objektov (napr. triedi listy rastlín podľa veľkosti a po vytriedení zdôvodní, ukáže na predmete, prečo zaradil list do skupiny veľkých listov rastlín)?
• Uvedie niektoré životné prejavy rastlín (napr. klíčenie, rast, rozmnožovanie a pod.).	Venuje sa aktivitám zameraným na skúmanie klíčenia a rastu rastlín ako dvoch špecifických procesov. Vedie deti tak, aby si uvedomili, že klíčenie a rast rastliny sú prejavom jej života. Klíčenie a rast rastlín vysvetľuje na príklade pestovania vybraných poľnohospodárskych plodín; venuje sa objasňovaniu spôsobu rozmnožovania rastlín. Vytvára aktivity, v ktorých deti spoznávajú	Ako vyjadruje svoje predstavy o prírodných javoch, predmetoch, situáciách (napr. má snahu vyjadriť predstavu o podmienkach klíčenia semien tak, aby bola poslucháčmi pochopená)? Ako manipuluje s rastlinami ako živými organizmami?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

	úžitok z húb (kvasnice, jedlé huby), ale uvedomia si aj ich nebezpečenstvo (plesne, jedovaté huby).	

3 Živočíchy

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Identifikuje rôznorodosť živočíšnej ríše (napr. rozlišuje lesnú zver, domáce zvieratá, vodné živočíchy atď.). • Identifikuje niektoré životné prejavy živočíchov (pohyb, dýchanie, starnutie a pod.). • Opíše spôsoby starostlivosti o niektoré živočíchy. • Identifikuje rôznorodosť spôsobu života živočíchov.	Učiteľka vedie deti k pozorovaniu a porovnávaniu rôznych živočíchov podľa vonkajších znakov ich tiel, podľa rôznych spôsobov ich pohybu v prostredí, podľa rôzneho spôsobu získavania potravy a k porovnávaniu podmienok, v ktorých rôzne živočíchy žijú. Pri pozorovaní živočíchov sa zameriava na tie, ktoré sa nachádzajú v blízkom okolí (napr. na školskom dvore) alebo na tie, s ktorými majú deti skúsenosti (rôzne druhy hmyzu, živočíchy chované pre úžitok), resp. sú v blízkom okolí pozorovateľné. Učiteľka vedie deti k spoznávaniu spôsobu života vybraných druhov živočíchov (napr. mačka, dážďovka, motýľ).	Aké otázky kladie pri pozorovaní živočíchov? Ako triedi živočíchy v prípade určeného kritéria triedenia (napr. sústreďuje sa pri triedení živočíchov na určené znaky)? Ako zdôvodňuje triedenie živočíchov, ak je jeho úlohou vytvoriť kritérium ich triedenia s cieľom ich detailného pozorovania (napr. triedi podľa spôsobu pohybu živočíchov; podľa počtu končatín a pod.)? Ako manipuluje so živými organizmami? Čo si všíma na živočíchoch?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

4 Človek

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Opíše ľudské telo v základných anatomických kategóriách (hlava, oči, viečka, obočie, ústa, zuby, jazyk, nos, uši, krk, rameno, lakeť, predlaktie, päsť, dlaň, zápästie, prsty, chrbát, hrudník, brucho, stehno, koleno, lýtko, členok, päta). • Opíše základné fyziologické funkcie ľudského tela – dýchanie, trávenie, pohyb, krvný obeh, zmyslové vnímanie.	Učiteľka vytvára situácie, v ktorých učí deti rozpoznávať a pomenovávať základné pozorovateľné anatomické kategórie. Venuje sa objasňovaniu prejavov života človeka (dýchame, prijímame potravu, vylučujeme nepotrebné zvyšky, pohybujeme sa, rastieme a pod.). Diskutuje s deťmi o procesoch, ktoré prebiehajú v ľudskom tele: dýchanie, trávenie, krvný obeh, zmyslové vnímanie. V diskusii sa zameriava na identifikáciu aktuálnych predstáv detí o uvedených procesoch a predstavu rozvíja na základe skúmania vnímateľných prejavov uvedených fyziologických funkcií (napr. skúmajú, ako zistíme, že človek dýcha; pozorujú prejavy trávenia a vylučovania; pozorujú a zisťujú, ako sa prejavuje srdcová činnosť v pokoji a pohybe; skúmajú, ako a čím spoznávame prostredie a pod.). Učiteľka upevňuje hygienické návyky a rozpráva sa s deťmi o význame prevencie chorôb (napríklad umývanie rúk ako prevencia pred infekčnými chorobami, otužovanie, pravidelný pohyb; čistenie zubov a	Aké otázky kladie pri pozorovaní vlastného tela? Aká je kresba predstavy dieťaťa o fungovaní ľudského tela (napr. snaží sa zachytiť do kresby skúsenosti a zistené informácie; sústreďuje sa pri tvorbe nákresu na reálne prvky; má snahu vysvetľovať svoju kresbu)? Ako vysvetľuje fungovanie ľudského tela? Čo si všíma na ľudskom tele?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

• Opíše jednoduchú prevenciu prenesenia infekčného ochorenia (napr. nekýcham na druhého) a vzniku zubného kazu (čistím si zuby).	obmedzenie konzumácie sladkostí ako prevencia pred zubným kazom a pod.).	

© Štátny pedagogický ústav, 2015

5 Neživá príroda

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Uvedie príklady, kde všade sa v prírode nachádza voda. • Pozná význam vody pre rastliny, živočíchy a človeka. • Vie, že sme obklopení vzduchom. • Uvedie príklady javov, v ktorých je možné vnímať prítomnosť vzduchu.	Učiteľka zisťuje predstavy detí o prítomnosti *vody* v prírode, vedie ich k pozorovaniu prítomnosti vody v kvapalnom, pevnom aj plynnom skupenstve (bez zavedenia pojmov). Diskutuje s deťmi o význame vody pre človeka, rastliny a živočíchy, pričom súčasťou diskusie je aj problematika znečistenia vody rôznymi látkami, ktoré je aj nie je možné vo vode vidieť, či inak vnímať (čuchom, hmatom a pod.). Napríklad vedie deti k porovnávaniu vody pochádzajúcej z rôznych zdrojov. Špecifikuje pitnú vodu a objasňuje nebezpečenstvo pitia vody z neznámych zdrojov. Diskutuje s deťmi o daždi, vetre a počasí, spolu sa venujú jednoduchému pozorovaniu počasia. Učiteľka vedie deti ku skúmaniu *vzduchu* ako látky, ktorá vypĺňa priestor okolo nás, s deťmi diskutuje o prejavoch pohybu vzduchu, ktoré poznajú z bežného života (prievan, vietor, pohyb teplého vzduchu nad výhrevnými telesami a pod.). Učiteľka vytvára situácie, v ktorých majú deti možnosť vnímať prítomnosť vzduchu rôznymi zmyslami (napr. fúkanie vzduchu do vody slamkou; vytláčanie vzduchu zo špongie pod vodou, nafukovanie balóna a pod.). Diskutuje	Ako dieťa postupuje, aby zistilo o pozorovanom jave, situácii viac? Aké otázky kladie pri pozorovaní prvkov neživej prírody? Ako experimentuje s prvkami neživej prírody? Ako opisuje svoje postupy pri experimentovaní s prvkami neživej prírody? Čo si všíma na prvkoch neživej prírody?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

• Na príkladoch opisuje význam pôdy pre rastliny, živočíchy a človeka. • Vie, že pôda obsahuje rôzne živé, odumreté a neživé súčasti. • Opíše Zem ako súčasť vesmíru.	s deťmi o význame vzduchu pre život človeka, rastlín a živočíchov. Učiteľka diskutuje s deťmi o ich aktuálnych predstavách o zložení *pôdy*, spolu skúmajú jej zloženie a snažia sa zistené zložky kategorizovať podľa rôznych kritérií. Vedie deti k porovnávaniu rôznych pôd, pričom sa môžu zameriavať na rôzne empiricky vnímateľné vlastnosti (napr. priepustnosť pôdy pre vodu, rôznorodosť prítomných zložiek v pôde). Diskutujú o význame pôdy pre rastliny a zároveň pre človeka. Učiteľka diskutuje s deťmi o ich predstavách o Zemi ako o vesmírnom telese (používa najmä glóbus). Diskutuje s deťmi o rôznych vesmírnych telesách, najmä o Zemi a iných planétach, Slnku a iných hviezdach a o Mesiaci a iných obežniciach planét. Diskutuje o spôsoboch, pomocou ktorých človek skúma vesmír.	

© Štátny pedagogický ústav, 2015

6 Prírodné javy

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Opíše vybrané prírodné javy a podmienky zmeny ich fungovania na základe vlastného pozorovania a skúmania (svetlo a tiene, teplo a horenie, topenie a tuhnutie, vyparovanie, rozpúšťanie, zvuk, sila a pohyb).	Učiteľka zisťuje aktuálne predstavy detí o vybraných prírodných javoch a ďalej ich spolu s deťmi skúma: *Svetlo a tiene* - Identifikujú spolu zdroje svetla a to, ako je možné svetlo vytvoriť. Skúmajú tvorbu tieňa, jeho predlžovanie a skracovanie, pozorovanie tieňa v exteriéri v súvislosti so zdanlivým pohybom Slnka po oblohe a pod. *Teplo a horenie* - Identifikujú zdroje tepla, diskutujú o tom, ako je možné teplo tvoriť, o podmienkach horenia a následne aj o protipožiarnych opatreniach a pod. *Topenie a tuhnutie* - Pozorujú zmenu vlastností látok vplyvom tepla, skúmajú bežne dostupné látky, s ktorými sa bezpečne manipuluje – ľad, čokoláda, maslo a pod. *Vyparovanie* - Pozorujú zmenu vody na vodnú paru. Učiteľka vedie deti k diskusii o bežne pozorovaných javoch súvisiacich s vyparovaním tak, aby si uvedomovali, čo sa deje s vodou napríklad pri sušení bielizne, vlasov, mláky. *Rozpúšťanie* látok vo vode – Učiteľka vedie deti ku skúmaniu toho, aké látky sa vo vode rozpúšťajú, kedy sa rozpúšťajú rýchlejšie. Zameriava sa na látky, s ktorými majú deti	Aké otázky kladie pri pozorovaní prírodných javov? Čím argumentuje, keď diskutuje o svojej predstave o vysvetlení pozorovaného prírodného javu, situácie? Ako vyjadruje svoje predstavy o vybraných prírodných javoch? Ako experimentuje s prírodnými javmi? Ako opisuje svoje postupy pri experimentovaní s prírodnými javmi?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

	skúsenosť – cukor, soľ, príprava kávy, čaju. Diskutuje s deťmi o tom, čo sa s látkami stane pri rozpúšťaní, pokúšajú sa získať látky z vody späť. *Zvuk* - Učiteľka vytvára príležitosť na sledovanie rôznych spôsobov vzniku zvukov a o spôsobov ich zosilňovania a zoslabovania. Deti sa napríklad pokúšajú usmerňovať zvuk papierovými lievikmi alebo skúmajú prenos zvuku po „špagátovom telefóne“. *Sily a pohyb* – Vytvára situácie, ktoré umožňujú zistiť, ako je možné dostať predmety do pohybu. Deti skúmajú a porovnávajú veľkosť dvoch síl pôsobiacich opačným smerom v ťahu aj tlaku; skúšajú zmeniť smer pôsobenia určitej sily (napríklad proti pádu predmetov, pohybu predmetov v prievane a pod.). *Magnetizmus* – Učiteľka vedie deti ku skúmaniu toho, ktoré predmety sú priťahované magnetom a ku skúmaniu vzájomného správania sa magnetov voči sebe. *Voľný pád predmetov* – Učiteľka navodzuje situácie umožňujúce sledovať spôsob pádu predmetov k zemi (rýchlosť pádu rôznych predmetov) a následne sledovať možnosti zrýchlenia a spomalenia pádu predmetov.	

© Štátny pedagogický ústav, 2015

5.4 Vzdelávacia oblasť Človek a spoločnosť

1 Režim dňa

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Opíše režim dňa.	Učiteľka vedie deti k uvedomovaniu si postupnosti činností, ktoré tvoria v materskej škole režim dňa. Spolu sa o jednotlivých činnostiach rozprávajú a pokúšajú sa zdôvodňovať význam jednotlivých činností.	Ako sa dieťa prispôsobuje režimu dňa?
• Plynule rozpráva o svojich záľubách aj povinnostiach.	Učiteľka sa rozpráva s deťmi o čase strávenom doma a čase strávenom v materskej škole. Spolu sa rozprávajú o význame záľub a deti si svoje záľuby vzájomne porovnávajú. Rozprávajú sa o povinnostiach v rámci režimu dňa (napríklad čistiť si zuby, ísť včas spať).	Ako dieťa trávi čas doma, aké má záľuby?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

2 Orientácia v čase

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Správne používa pojmy včera, dnes a zajtra. • Vie, koľko má rokov. • Pozná ročné obdobie, príp. aj mesiac svojho narodenia. • Orientuje sa na elementárnej úrovni v časových vzťahoch dňa, týždňa, mesiaca a roka. • Vie, že čas sa meria hodinami.	Učiteľka vytvára situácie, v ktorých majú deti možnosť rozvíjať si adekvátne používanie pojmov vyjadrujúcich časové súvislosti, najmä: včera, dnes, zajtra, dávno, teraz, potom (napríklad pri opise zážitkov, záľub, plánov na prázdniny, rodokmeňa a pod.). Vedie deti k tomu, aby sa orientovali v časových súvislostiach dňa, týždňa a roka v spojení s konkrétnymi činnosťami (napríklad režim dňa, oslavy a sviatky, dni pracovného voľna a pod.) a prostredníctvom rozlišovania podstatných znakov (napríklad ročných období, jednotlivých fáz dňa a pod.). Učiteľka sa s deťmi rozpráva o význame merania času hodinami a kalendárom. Oboznamuje ich so základnou funkciou hodín a kalendáru (čo merajú, ako sa používajú).	Ako dieťa chápe plynutie času prostredníctvom blízkych spomienok a blízkych plánov do budúcnosti (včera, dnes, zajtra)? Ako vníma dieťa minulosť (napr. nezvratnosť situácií)?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

3 Orientácia v okolí

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Opisuje interiér a exteriér materskej školy alebo inej známej budovy. • Opisuje známe trasy na základe orientačných bodov. • Uvedie adresu svojho bydliska. • Orientuje sa v základných verejných inštitúciách a službách – obchod, polícia, pošta, lekárska ambulancia.	Učiteľka vedie deti k opisu interiéru a exteriéru známych budov pričom sa zameriava na orientáciu v opisovaných budovách. Vedie deti k opisu známych trás, ktorými deti bežne prechádzajú (napríklad cesta z materskej školy na ihrisko, cesta z domu do materskej školy, cesta z domu do obchodu a pod.). Dbá na to, aby deti pri opise trasy uvádzali významné orientačné body, a správne používali predložky orientácie v prostredí (pred, za, okolo, rovno, vpravo, vľavo, hore, dolu a pod.). Učiteľka spolu s deťmi vytvára plán cesty, ktorý spolu zakresľujú. Učiteľka vedie vzdelávanie tak, aby si deti uvedomili význam tvorby plánu cesty. Vedie deti k spoznávaniu obce/mesta, v ktorom sa materská škola nachádza a to prostredníctvom lokálnych inštitúcií a služieb, ktoré sú v obci/meste poskytované. Spolu s deťmi sa rozpráva o spôsobe fungovania a význame vybraných verejných inštitúcií a služieb: obchod, polícia, pošta, lekárska ambulancia a pod.	Ako dieťa opisuje rôzne časti svojho mesta alebo dediny? Ako sa orientuje v priestore? Ako dieťa opisuje materskú školu a udalosti odohrávajúce sa v nej? Akým spôsobom prijíma normy správania viažuce sa k špecifickým situáciám (napr. ako sa správať u lekára, v obchode a pod.)?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

4 Dopravná výchova

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Pozná nebezpečenstvá súvisiace s cestnou premávkou. • Pozná a dodržiava základné pravidlá správania účastníkov cestnej premávky týkajúce sa chodcov.	*Dieťa ako chodec.* Učiteľka sa s deťmi rozpráva o bezpečnom spôsobe pohybu po chodníku – chodenie vpravo. Vedie deti k tomu, aby boli obozretné nielen na ceste, ale aj v blízkosti cesty. Učiteľka umožní deťom prechádzanie cez vyznačený priechod so svetelným zariadením i bez neho. Učiteľka vedie deti k chápaniu rozdielu medzi chodníkom a cestou, k pozeraniu a počúvaniu diania na ceste.	Ako dieťa reaguje na premávku na ceste? Ako si dieťa vyberá miesto na prechod cez vozovku? Akým spôsobom dieťa vyhodnocuje situáciu na ceste?
• Pozná a dodržiava základné pravidlá správania účastníkov cestnej premávky týkajúce sa cyklistov, kolobežkárov, korčuliarov.	*Dieťa ako cyklista.* Učiteľka vytvára modelové situácie, v ktorých si deti ako cyklisti, kolobežkári, korčuliari precvičujú najmä vzájomnú ohľaduplnosť pri pohybe po chodníku a po ceste ako aj na mieste vyhradenom pre bicyklovanie. Vedie ich k používaniu reflexných a ochranných prvkov pri týchto športových aktivitách.	Akým spôsobom dieťa pristupuje k jazde na bicykli alebo na obdobnom športovom náradí (zodpovednosť, agresívnosť, opatrnosť, defenzívnosť)?
• Pozná a dodržiava základné pravidlá	*Dieťa ako cestujúci v hromadnej doprave a ako spolujazdec.* Učiteľka sa venuje pravidlám správania sa dieťaťa v hromadnej doprave a bezpečnému správaniu dieťaťa ako spolujazdca, napr. venuje pozornosť aj nutnému používaniu ochranných prvkov v role spolujazdca.	Ako sa správa dieťa v úlohe cestujúceho v hromadnej doprave? Aké poznatky prezentuje o dopravných prostriedkoch?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

správania v úlohe cestujúceho v hromadnej doprave a v úlohe spolujazdca. • Vymenuje rôzne druhy dopravných prostriedkov.	Učiteľka sa s deťmi rozpráva o rôznych spôsoboch dopravy, aj podľa miesta ich pohybu, ďalej podľa ich možností na presun na kratšie a dlhšie vzdialenosti. Rozprávajú sa spolu s deťmi aj o spôsobe ich používania.	

5 Geografia okolia

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Pri opise krajiny používa pojmy ako vrch, les, pole, lúka, potok, rieka, jazero. • Pozná najznámejšie prírodné krásy regiónu, napr. rieku, ktorá preteká cez daný región, pohorie či vodnú plochu.. • Pozná najznámejšie prírodné útvary našej vlasti, napr. Vysoké Tatry alebo Dunaj.	Učiteľka spoznáva s deťmi okolitú krajinu a venuje sa rozvoju používania pojmov, pomocou ktorých geograficky pomenúvame prírodné prostredie: vrchy, lesy, polia, lúky, potoky, rieky, jazerá, najmä konkrétne vzhľadom na vlastný región a pod. Učiteľka vedie riadený rozhovor na tému prírodné krásy našej vlasti. Rozpráva sa s deťmi o skúsenostiach, ktoré s krajinou majú a o tom, ako človek krajinu mení (napríklad výstavbou miest, priehrad a pod.).	Akým spôsobom si dieťa všíma rôznorodosť krajiny? Ako krajinu opisuje? Akým spôsobom vníma dieťa ako človek pretvára krajinu (stavbami, poľnohospodárstvom a podobne)?

6 História okolia

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Vymenuje niektoré historicky významné	Učiteľka vyberie niektoré historicky významné	

© Štátny pedagogický ústav, 2015

lokálne objekty, napr. hrad, zámok. • Uvedie príklad tradičnej regionálnej kultúry.	lokálne objekty, napr. blízky hrad, zámok a venuje sa príbehom, ktoré sa k nim viažu. Prostredníctvom historických pamiatok sprostredkováva deťom minulosť lokality a popri poznávaní historickej hodnoty lokality rozvíja ponímanie o čase. Učiteľka rozpráva a vedie riadený rozhovor o minulosti blízkeho okolia aj prostredníctvom zvykov, tradícií a folklóru, ktoré sa viažu na danú lokalitu. Obsah sprístupňuje napríklad prostredníctvom sviatkov, na ktoré sa lokálne zvyky, tradície a folklór viažu.	Ako sa dieťa vyjadruje k lokálnym zvykom, tradíciám a folklóru?

7 Národné povedomie

Výkonové štandardy	**Obsahové štandardy**	**Evaluačné otázky**
• Rozpoznáva štátne symboly Slovenskej republiky – zástava, hymna. • Spoznáva významné dominanty hlavného mesta Bratislavy, napr. Bratislavský hrad, rieku Dunaj.	Učiteľka vytvára situácie, v ktorých prirodzene predstavuje symboly Slovenskej republiky a podporuje národné povedomie detí tak, aby vnímali slovenskú spolupatričnosť. Využíva rôzne bežne sa vyskytujúce situácie, ako sú napríklad významné medzinárodné súťaže a slovenskú reprezentáciu v nich, národné sviatky či úspechy Slovenska v kultúre, vede a iných oblastiach ľudského pôsobenia (podľa aktuálnych možností). Opíše aj hlavné mesto Bratislavu a jej dominanty. Učiteľka predstavuje príklad úctivého správania sa k štátnym symbolom.	Ako dieťa prejavuje znaky národného povedomia?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

8 Ľudia v blízkom a širšom okolí

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Vymenuje členov blízkej rodiny. • Identifikuje príbuzenské vzťahy v blízkej rodine. • Oslovuje menom rovesníkov v triede. • Pozná mená učiteliek v triede. • Predstaví sa deťom i dospelým. • Nadviaže adekvátny sociálny kontakt (verbálny i neverbálny) s inými osobami – deťmi i dospelými.	Učiteľka taktne umožní dieťaťu prezentovanie individuálnej skúsenosti o vlastnej rodine, rodinných väzbách (napr. rodičia, súrodenci, starí rodičia, prarodičia) aj na základe využitia fotografií z rodinného prostredia. Učiteľka vedie deti k oslovovaniu rovesníkov menom, aby používali zodpovedajúce oslovenie učiteliek, riaditeľky materskej školy ako aj nepedagogických zamestnancov. Učiteľka vedie deti k tomu (napr. aj prostredníctvom rolových hier), aby pri nadväzovaní kontaktu s inými osobami využili adekvátne verbálne prejavy – oslovenie, predstavenie sa menom a priezviskom a neverbálne prejavy – očný kontakt, mimiku (aj úsmev), gestikuláciu a pod. Učiteľka umožní deťom nadobudnutie skúsenosti, že medzi nami žijú ľudia so zdravotným znevýhodnením a ľudia s kultúrnou rozmanitosťou.	Ako dieťa rozpráva zážitky z rodinného prostredia? Aké má dieťa kamarátske vzťahy v triede? Akým spôsobom sa dieťa kontaktuje s inými deťmi? Akým spôsobom sa dieťa kontaktuje s učiteľkou? Ak má dieťa zábrany v sociálnom kontakte s druhými, ako sa prejavujú? V akých situáciách dieťa vyhľadáva blízkosť učiteľky? Ako sa dieťa adaptuje na spoločenské prostredie materskej školy? Ako sa dieťa správa k ľuďom so zdravotným znevýhodnením? Ako dieťa prijíma inakosť ľudí z hľadiska multikultúrnej rozmanitosti?

9 Základy etikety

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Volí vhodný pozdrav vzhľadom na aktuálnu	Učiteľka vedie deti k používaniu pozdravov	Akým spôsobom dieťa zdraví?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

situáciu. • Odzdraví primerane situácii akceptujúc osobu, s ktorou sa zdraví. • Používa pozdrav, prosbu, poďakovanie, ospravedlnenie vzhľadom na aktuálnu situáciu. • Rešpektuje dohodnuté pravidlá spoločensky prijateľného správania. • Správa sa ohľaduplne k deťom i dospelým.	primerane situácii a vzhľadom na osobu, s ktorou sa zdraví: - vlastným modelom etického správania, - pozorovaním zdravenia sa dospelých a zdravenia sa druhých detí, - modelmi etického správania z rôznych médií – detská literatúra, film, televízia... Dovedie deti k používaniu a zautomatizovaniu zdvorilostných fráz typu, napr. prosím, ďakujem, nech sa páči, dovolíš, prepáč, ale aj všetko najlepšie a iné prostredníctvom: - vlastného modelu etického správania, - rolových hier, - pozitívneho hodnotenia etického správania konkrétnych detí, - predkladaním pozitívnych modelov správania v rôznych médiách – detská literatúra, film, televízia... Učiteľka stimuluje deti k rozoznávaniu a hodnoteniu vhodnosti alebo nevhodnosti správania v zmysle dodržiavania elementárnych základov etikety: - vlastným modelom etického správania,	Ako dieťa reaguje na pozdravy druhých? Používa dieťa vhodné zdvorilostné frázy v kontakte s inými? Akým spôsobom dieťa hodnotí vhodné a nevhodné správanie? Ako sa dieťa správa vo vzťahu k iným deťom a dospelým?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

	- pozitívnym hodnotením spoločensky prijateľného (vhodného) správania konkrétnych detí, - taktným hodnotením nevhodného správania detí, napr. pri riešení rôznych situácií, ktoré nastávajú medzi deťmi v ich vzťahoch a sociálnej komunikácii, alebo aj pri riešení konfliktných situácií, - hodnotením konkrétnych príkladov správania sa postáv z rôznych médií – detská literatúra, film, televízia...	

10 Ľudské vlastnosti a emócie

Výkonové štandardy	**Obsahové štandardy**	**Evaluačné otázky**
• Identifikuje pozitívne ľudské vlastnosti.	Učiteľka vytvára deťom príležitosti na identifikovanie pozitívnych vlastností. Učiteľka vycíti, kedy je vhodný okamih na sebareflexiu dieťaťa, na základe ktorej dieťa uvedie príklady pozitívnych prejavov správania u seba a prizná si aj negatívne prejavy vo vlastnom správaní.	Aké pozitívne vlastnosti dieťa identifikuje? V akých situáciách dochádza k odmietaniu konkrétneho negatívneho správania sa dieťaťa, napr. nevhodné správanie voči inému dieťaťu, vyvolanie konfliktu a pod.?
• Identifikuje negatívne ľudské vlastnosti.	Deti dostávajú príležitosti na hodnotenie aj záporných vlastností prostredníctvom nevhodného správania negatívnych rozprávkových hrdinov z rôznych médií –	Ktoré negatívne vlastnosti dieťa identifikuje u druhých, najmä vo vzťahu k postavám z detskej literatúry?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

• Spolupracuje v skupinovej činnosti na základe osobných predpokladov. • Sústredí sa na činnosť na základe zapojenia vôľových vlastností. • Dokončuje individuálnu alebo skupinovú činnosť. • Vyjadruje pocity zo zážitku, vypočutej rozprávky alebo príbehu – pozitívne i negatívne. • Reaguje spoločensky prijateľným spôsobom na aktuálne prejavy emócií – pozitívne i negatívne.	detská literatúra, film, televízia... Učiteľka taktne nabáda deti k spolupráci v hrách a v činnostiach s rešpektovaním ich osobnostných charakteristík (napr. zohľadňuje, či je dieťa spoločenské, alebo má sklony k samotárstvu, aké má vlohy a pod.). Motivuje deti na sústredenie sa na hru a inú činnosť prostredníctvom cieleného vzbudenia záujmu rôznymi motivačnými prostriedkami, zohľadňuje, aké má dieťa vôľové vlastnosti. Učiteľka umožní, aby deti mohli vyjadrovať svoje pocity spoločensky prijateľným spôsobom – pozitívne i negatívne. Učiteľka taktne nabáda dieťa na opisovanie emócií pozitívnych (radosť, veselosť, spokojnosť, hrdosť na úspech, súcit) a negatívnych (smútok, strach, obavy, hnev) na základe: - pozorovania druhých detí či rozprávkových hrdinov z rôznych médií – detská literatúra, film, televízia..., - vlastných aktuálnych zážitkov. Umožní deťom zorientovať sa v pozitívnych a negatívnych emóciách druhých osôb (detí i dospelých) podľa výrazu ich tváre a podľa gestikulácie. Učiteľka vedie deti k prejavom súcitu voči smútku iného dieťaťa alebo dospelého.	Aká je spolupráca jednotlivých detí v skupinovej hre a činnosti? Akú rolu v skupinovej činnosti dieťa uprednostňuje? Ako sa dieťa prejavuje vo svojej role v skupinovej aktivite? Ako často dieťa strieda hry a činnosti? Ako sa dieťa sústreďuje na činnosť? Ako často dieťa nedokončí činnosť? Akým spôsobom vyjadruje dieťa svoje pocity? Dokáže dieťa identifikovať pozitívne a negatívne emócie a akým spôsobom? Akým spôsobom sa správa dieťa voči dieťaťu s negatívnymi emóciami?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

• Opíše aktuálne emócie.	Učiteľka navodzuje hry a činnosti, v ktorých deti prostredníctvom symbolov vyjadrujú, ako sa práve cítia.	Dokáže dieťa vyjadriť svoje aktuálne emócie a akým spôsobom?

11 Mediálna výchova

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Má predstavu o skutočnej a virtuálnej realite. • Rozlišuje dobro a zlo ako protikladné hodnotové aspekty v skutočnej a virtuálnej realite.	Učiteľka pomáha deťom vytvárať predstavu o skutočnej a virtuálnej realite predkladaním rozprávok a príbehov, najmä vo filmovo spracovaných detských rozprávkach a príbehoch. Učiteľka vedie deti ku elementárnym kritickým postojom voči skutočnej a virtuálnej realite – v literárne a filmovo spracovaných detských rozprávkach a príbehoch.	Akým spôsobom vníma dieťa skutočnú realitu v rozprávke alebo v príbehu? Ako na dieťa pôsobí virtuálna realita? Akým spôsobom vyjadruje dieťa postoje ku skutočnej a virtuálnej realite?

12 Prosociálne správanie

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• V dialógu vie vypočuť iných (deti i dospelých).	Učiteľka aktívne počúva dieťa, vedie s ním empatický rozhovor a s úctou reaguje na vypočuté oznamy dieťaťa. Vytvára situácie na vzájomné aktívne počúvanie, napr. rozprávanie zážitkov, pričom vedie deti k vzájomnému počúvaniu. Vedie deti k chápaniu dobrého a zlého správania prostredníctvom rozprávok a príbehov v rôznych médiách – detská	V ktorých situáciách dieťa aktívne počúva druhých? Ako hodnotí dieťa dobré a zlé správanie?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

• Rozlišuje dobré a zlé správanie. • Správa sa priateľsky k deťom i dospelým. • Požiada o pomoc, keď si to situácia vyžaduje. • Poďakuje za pomoc od druhých. • Poskytne iným pomoc. • Obdarí druhých. • Podelí sa o veci. • Reaguje adekvátne na dobré skutky.	literatúra, film, televízia... Vedie deti k priateľskému správaniu: - vlastným modelom prosociálneho správania, - pozitívnym hodnotením priateľského správania sa detí a pochvalou zaň, - pozitívnym hodnotením priateľského správania rozprávkových hrdinov v rôznych médiách – detská literatúra, film, televízia... Prezentuje deťom rozprávky a príbehy, kde si hrdinovia príbehov navzájom pomáhajú. Taktne nabáda dieťa v situáciách, keď si nevie samo s niečím poradiť, aby kultivovane požiadalo o pomoc inú osobu (dieťa alebo dospelého). Docieli, aby si deti navzájom pomáhali v rôznych situáciách a dokázali túto pomoc oceniť pozitívnym hodnotením. Učiteľka navodí situácie, v ktorých sa deti obdarúvajú navzájom, alebo obdarúvajú inú osobu. Taktne usmerňuje deti k vzájomnému podeleniu sa s hračkami alebo vecami a tento počin pozitívne hodnotí. Učiteľka deťom vyjadruje pochvalu za dobré skutky. Nabáda deti, aby vyjadrili za konkrétny dobrý skutok pochvalu inému dieťaťu/deťom	Akým spôsobom dieťa prežíva pocit úspechu? Dokáže dieťa vyjadriť pochvalu inému dieťaťu a ako? Ako sa správa dieťa vo vzťahu k druhým deťom a dospelým? V ktorých situáciách dieťa požiada o pomoc dospelého? Či a ako požiada dieťa o pomoc pri riešení problému alebo konfliktu? Ako dieťa rieši konflikty? Ako pomáha dieťa druhým deťom? Akým spôsobom obdaruje dieťa iných? Akým spôsobom sa podelí o veci? Akým spôsobom dieťa oceňuje pozitívne správanie a pozitívne skutky iných detí?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

• Presadzuje sa v hre alebo v činnosti spoločensky prijateľným spôsobom. • Nenásilne rieši konflikt. • Odmieta nevhodné správanie. • Odmieta kontakt s neznámym dospelým – bezpečné správanie. • Uvedomuje si na elementárnej úrovni dôsledky svojho správania. • Pozná na elementárnej úrovni svoje práva a splniteľné povinnosti.	alebo dospelej osobe. V rôznych okamihoch počas dňa dovedie deti taktne k presadzovaniu sa s ohľadom na seba a na druhých, napr. pri konkrétnych hrách a činnostiach pomáha deťom riešiť krajné polohy sebapresadzovania sa, napr. dieťa so sklonom k podriadenosti pri činnosti povzbudzuje a dieťaťu so sklonom k nadradenosti hovorí, že aj iné deti v skupine sú šikovné a pod. Taktným usmerňovaním docieli u väčšiny detí nenásilné riešenie konfliktu. Pomôže deťom nájsť konkrétne riešenie konfliktu, prijať sociálny kompromis, zmieriť sa a upokojiť sa po konflikte. Prezentuje deťom reálne a fiktívne situácie, v ktorých sa odmieta nevhodné správanie prostredníctvom: - rozprávok a príbehov z rôznych médií – detská literatúra, film, televízia..., - rolových hier. Opisuje a hodnotí spolu s deťmi, čo je bezpečné a čo nebezpečné správanie. Učiteľka pomôže deťom taktne upozorniť na dôsledky svojho pozitívneho aj negatívneho správania (jednak pre seba a jednak pre druhých). Učiteľka v pedagogickom prístupe rešpektuje	Akým spôsobom sa dieťa presadzuje v hre alebo v činnosti? Akým spôsobom dieťa rieši konflikty? Za akých okolností si dieťa uvedomuje dôsledky svojho správania? V ktorých situáciách dieťa rešpektuje práva iných detí? V akých situáciách prijíma dieťa splniteľné

© Štátny pedagogický ústav, 2015

	práva dieťaťa v zmysle dokumentu Dohovor o právach dieťaťa. Oboznámi deti prijateľnou formou s ich právami a splniteľnými povinnosťami prostredníctvom: - jednoduchých a výstižných pravidiel spoločensky prijateľného správania sa detí navzájom, dospelých voči deťom, ako aj detí voči dospelým, - rozprávok a príbehov z rôznych médií – detská literatúra, film, televízia..., - rolových hier.	povinnosti?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

5.5 Vzdelávacia oblasť Človek a svet práce

1 Materiály a ich vlastnosti

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Vymenúva rôzne prírodné materiály (napr. kameň, drevo, uhlie, slama, šúpolie, perie, vlna a pod.). • Vhodne využíva či spracúva materiály pri modelovaní objektov alebo výrobe jednoduchých nástrojov. • Opisuje predmety a ich rôzne vlastnosti.	Učiteľka zameriava pozornosť detí na skúmanie vlastností rôznych predmetov a následne sa spolu s deťmi pokúšajú triediť ich podľa materiálov, z ktorých sú vyrobené. Skúmajú spolu rôzne druhy materiálov a zamýšľajú sa nad možnosťou ich použitia, pričom sa prednostne sústreďujú na prírodné materiály: kameň, drevo, uhlie, slama, šúpolie, perie, vlna a pod. Pri zvažovaní možnosti ich využitia pri tvorbe špecifických výrobkov spolu zdôvodňujú využitie vymenovaním vlastností, ktorými sa materiál líši od iných materiálov. Neskôr učiteľka vedie deti k podobnému skúmaniu človekom upravených materiálov: papier, plasty, sklo, kovy, textil a pod. Na základe rozpoznávania rôznych materiálov sa učiteľka snaží viesť deti k rozvoju recyklačných spôsobilostí – k triedeniu odpadu.	Ako opisuje predmety a materiály (napr. porovnáva ich, hodnotí možnosti využitia predmetu, materiálu pri konštruovaní špecifického výrobku)?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

2 Konštruovanie

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Chápe technický náčrt ako návod pre vytvorenie predmetu. • Podľa návrhu (schémy, náčrtu, predlohy) zhotoví daný predmet. • Pracuje podľa jednoduchého kresleného postupu. • Vytvorí jednoduchý výrobok a pomenuje jeho účel.	Učiteľka poskytuje deťom predlohy predmetov a pomáha im identifikovať predmety podľa predlohy zo súboru predložených predmetov, pričom vedie deti k všímaniu si detailov predmetov, prípadne k dopĺňaniu predlohy o prvky, ktoré dieťa identifikuje na predmete a na predlohe chýbajú (napríklad dieťa doplní obrázok zo šálky, ktorú identifikovalo ako predmet zobrazený na náčrte, predlohe; na predlohe doplní chýbajúce tlačidlo z imitácie mobilného telefónu – hračky a pod.). Učiteľka zadáva deťom jednoduché kreslené technologické postupy a pomáha im orientovať sa v nich a postupovať v činnostiach podľa zadanej schémy, náčrtu, predlohy (napríklad sadenie semien, presádzanie kvetov, skladanie papiera, skladanie konkrétnej stavby z kociek alebo inej dostupnej stavebnice a pod.). Učiteľka zadáva deťom jednoduché konštrukčné úlohy, pričom pri ich riešení zapája deti do riešenia jednoduchých technických problémov a to tým, že sa pýta otázky typu „ako?“ (napríklad: Ako postaviť stenu z kociek, aby bola stabilná? Ako vytvoriť loďku, ktorá bude plávať na vode? Ako zložiť papierové lietadlo, aby letelo čo najdlhšie? Ako vytvoriť padák, ktorý spomalí pád predmetu	Ako pracuje s náradím (napr. stará sa o používané náradie tak, aby sa zachovala jeho funkčnosť; pracuje s náradím tak, aby neohrozovalo seba ani druhých)? Ako vníma zodpovednosť za poriadok po ukončení aktivity? Vytvára si po zadaní technickej úlohy vlastné riešenia a postupy (nie odpozerané)? Ako zdôvodňuje svoje postupy práce? Ako skúma predmety (napr. má tendenciu skúmať ich funkčnosť)? Ako (na základe čoho) si vyberá materiály pri konštrukcii špecifického výrobku?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

• Jednoducho opíše postup zhotovenia vybraných výrobkov.	najlepšie? Ako spojiť papiere do „knižky“?). Po dokončení výrobku učiteľka vedie deti k opisu tvorby a účelu vytvoreného výrobku. Tvorivosť pri konštrukčných úlohách podporuje tým, že deti povzbudzuje k diskusii o tom, ako a čím nahradiť chýbajúcu súčiastku z dostupných predmetov a materiálov ich jednoduchou úpravou. Učiteľka dbá na to, aby sa u detí rozvíjal cit pre efektívne, ekonomické a bezpečné postupy práce, čo znamená napríklad minimalizáciu odpadu (ekonomické vystrihovanie a vykrajovanie z rôznych materiálov, ako je papier, plastelína, cesto, hlina a pod.) ale tiež dodržiavanie bezpečnostných pravidiel pri používaní rôznych nástrojov a materiálov.	

© Štátny pedagogický ústav, 2015

3 Užívateľské zručnosti

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Vhodne používa náradie a nástroje pri príprave, úprave predmetu alebo materiálu. • Má jednoduché užívateľské zručnosti predmetov dennej potreby v domácnosti a aj elementárnych pracovných nástrojov v dielni či záhrade .	Učiteľka vytvára situácie, v ktorých majú deti možnosť spontánne vyberať náradie na prípravu a/alebo úpravu predmetov, prostredia, materiálov. Počas používania náradia a nástrojov vedie deti k ich efektívnemu a bezpečnému spôsobu používania, precizuje spôsobilosť používať nástroje a náradie správne. Učiteľka sa zameriava na rozvoj nasledovných užívateľských zručností: hrabanie hrabľami; prenášanie sypkého materiálu lopatou; skrutkovanie; odťahovanie a priťahovanie matíc kľúčom; krájanie tupým nožom; otváranie a zatváranie visacieho zámku; použitie vodováhy; použitie olovnice; viazanie uzla a mašličky; navliekanie ihly a zošívanie tupou ihlou; pranie mydlom; nalievanie tekutín z fľaše a do fľaše (a iné podľa aktuálnych možností školy). V rámci rozvoja užívateľských zručností vedie deti k používaniu základných úkonov potrebných pri používaní rôznych elektronických zariadení: zapnutie a vypnutie počítača; práca s PC myšou, klávesnicou, prípadne touchpadom (alternatívne práca s inou informačnou technikou podľa možností – napr. interaktívna tabuľa, tablet, čítačka kníh).	Ako pozoruje predmety a materiály, s ktorými pracuje (napr. pozoruje skúmaný predmet alebo situáciu do detailu tak, aby zistilo o predmete alebo situácii čo najviac informácií)? Ako pracuje na zadanej úlohe (napr. premyslí si úlohu skôr ako ju začne realizovať; ak má v priebehu reišenia úlohy problém, formuluje otázky a pýta si rady tak, aby mohlo pokračovať; dodrživa stanovené inštrukcie ak je úloha takto postavená; pracuje na zadaní, kým ho nedokončí)? Ako efektívne využíva materiály (napríklad vzhľadom na tvorbu odpadu)?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

	Učiteľka spolu s deťmi skúma fungovanie a spôsob využitia vybraných jednoduchých mechanizmov a to na bežne dostupných nástrojoch a zariadeniach: páka (rovnoramenné váhy – vyvažovanie a váženie, hojdačka, nadvihovanie ťažkých predmetov pákou); naklonená rovina (pohyb predmetov po rôzne naklonenej rovine s nákladom, bez nákladu); koleso (pohyb ťažkých predmetov s pomocou kolesa a bez) ; ozubené kolesá (kuchynský ručný šľahač, bicykel). Pomáha deťom používať uvedené jednoduché mechanizmy pri konštrukčných úlohách.	

4 Technológie výroby

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Identifikuje suroviny potrebné na prípravu niektorých vybraných bežne používaných výrobkov.	Učiteľka sprostredkuje deťom vedomosti o výrobe niektorých vybraných výrobkov (napr. výroba múky z obilia a chleba z múky; výroba masla zo smotany; výroba džúsu z ovocia; výroba recyklovaného papiera z novín; príprava čaju zo sušených bylín; sušenie liečivých bylín, húb a ovocia a pod.), pričom realizovateľné postupy s nimi uskutočňuje a o postupoch spolu diskutujú.	Ako vníma hodnotu technologických zariadení a to, ako človeku v živote pomáhajú? Ako premýšľa o potravinách a ich zdrojoch?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

5 Remeslá a profesie

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Pozná niektoré tradičné remeslá (napr. tehliarstvo, hrnčiarstvo, tkáčstvo, prútikárstvo). • Pozná základnú pracovnú náplň vybraných profesií (napr. lekár, šofér, učiteľ, policajt).	Učiteľka sa venuje diskusii o rôznych tradičných remeslách, pričom sa sústreďuje na aktuálnu skúsenosť detí. Zameriava sa na opis postupu prípravy vybraných produktov tradičných remesiel, napríklad tehliarstvo, hrnčiarstvo, tkáčstvo, prútikárstvo (podľa aktuálnych možností školy). Vybrané jednoduché postupy s deťmi realizuje. Aktivity realizuje tak, aby sa deti zamýšľali nad spôsobom, ako mohli byť jednotlivé produkty tradičných remesiel vytvorené (napr. kde a ako získať materiál na prípravu prúteného košíka, čím materiál prípadne nahradiť a pod.). Učiteľka sa venuje diskusii o rôznych súčasných povolaniach. Moderuje diskusiu o aktuálnych predstavách detí o obsahu pracovnej náplne vybraných povolaní, pričom sústreďuje pozornosť detí na ich aktuálne skúsenosti s danými povolaniami. Sústreďuje sa na obsah pracovnej náplne a význam vybraných profesií: lekár, šofér, učiteľ, policajt (a iné podľa aktuálnych možností sprostredkovania obsahu a významu povolania).	Ako vníma hodnotu peňazí v súvislosti s odvedenou prácou v zamestnaní? Aké remeslá a profesie volí pri spontánnych hrách? Ako reprezentuje v hrách na remeslá či profesie pracovnú náplň daných zamestnaní?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

5.6 Vzdelávacia oblasť Umenie a kultúra – hudobná a výtvarná výchova

1. Hudobná výchova

1.1 Rytmické činnosti

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Vokálne rytmizuje riekanky rôzneho druhu v 2/4 aj v 3/4 takte. • Realizuje rytmický sprievod k riekankám a piesňam.	Učiteľka s deťmi vokálne rytmizuje riekanky rôzneho druhu v 2/4 aj v 3/4 takte. Vyberá a rytmizuje slová, slovné spojenia. Realizuje s deťmi vokálne, inštrumentálne a hudobno-pohybové rytmické dialogické hry v podobe rytmického dialógu a hry na ozvenu či štafetu. Učiteľka spoločne s deťmi vytvára rytmické sprievody k riekankám a piesňam v podobe rytmu, metra či rytmického ostináta, deti vytvárajú rytmickú predohru, medzihru a dohru hrou na tele, alebo využívajú rytmické nástroje Orffovho inštrumentára.	Akú podobu má vokálna rytmizácia riekanky, vyčítanky či básničky? Koľko riekaniek si dieťa pamätá, v akých situáciách ich rytmizuje? Ako rytmizuje slová a slovné spojenia? Ako rytmizované slová a slovné spojenia využíva v rytmickom sprievode k piesni či riekanke? Akým spôsobom najčastejšie vyjadrí rytmickú stránku spievanej piesne? Do akej miery dodrží plynulosť v rytmickom sprievode, či stanovené pravidlo pri hre na rytmickú štafetu?

1.2 Vokálne činnosti

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Spieva piesne a riekanky.	Učiteľka spieva s deťmi ľudové, detské umelé piesne, riekanky, resp. vhodnú súčasnú hudobnú produkciu pre deti v rozsahu d1- h1 až c1- c2.	Aké piesne dieťa rado spieva, aký žáner piesní najviac obľubuje? V akých situáciách dieťa spieva? Spieva aj bez vyzvania?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

	Učiteľka vytvára u detí návyk správneho speváckeho dýchania realizáciou dychových rozcvičiek a hier s dychom. Učiteľka prostredníctvom hlasových rozcvičiek, hier s hlasom a vokálnych dialogických hier rozširuje detský hlasový rozsah, rozvíja základné spevácke schopnosti a zručnosti. Učiteľka vytvára situácie, v ktorých deti imitujú hlasom zvuky okolitého sveta a spievajú osvojené piesne na zvukomalebné alebo neutrálne slabiky.	Aké sú jeho spevácke návyky, schopnosti a zručnosti? V akom hlasovom rozsahu spieva intonačne relatívne čisto? Ako vokálne vyjadruje zvukovú podobu okolitého sveta?

1.3 Inštrumentálne činnosti

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Využíva hudobné nástroje Orffovho inštrumentára na vyjadrenie charakteru, nálady piesne či skladby.	Učiteľka využíva základné nástroje Orffovho inštrumentára, deti ich identifikujú vizuálne i sluchom, pomenúvajú, zvládajú techniku hrania na ne. Vytvára situácie, v ktorých deti využívajú Orffove aj samostatne zhotovené elementárne hudobné nástroje na vyjadrenie charakteru, nálady piesne či skladby. Prostredníctvom nich vyjadrujú aj zvukovú podobu javov a nálad.	Ako dieťa reaguje na možnosť využitia hudobného nástroja k spevu alebo inej činnosti? Identifikuje a zdôvodní výber hudobného nástroja k piesni, riekanke či hudobno-dramatickému celku? Aké hudobné nástroje využíva dieťa pri pochodovej, tanečnej piesni či uspávanke? Akými hudobnými nástrojmi vyjadruje zvukovú podobu javov a nálad?
Zvláda jednoduché inštrumentálne sprievody k piesňam a riekankám.	Učiteľka spoločne s deťmi vytvára a realizuje jednoduché sprievody k piesňam a riekankám v podobe ich rytmu, metra, resp. rytmického ostináta.	Zvláda ľahšie rytmickú alebo metrickú stránku hudobného sprievodu? Do akej miery je jeho hra plynulá v súlade

© Štátny pedagogický ústav, 2015

		s tempom?

1.4 Percepčné činnosti

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Aktívne počúva hudobné skladby pre deti, piesne a spev učiteľky.	Učiteľka počúva s deťmi detské hudobné skladby a piesne. Učiteľka sama spieva a hrá deťom piesne a inštrumentálne miniatúry. Učiteľka učí deti sluchom rozlišovať zvuky a tóny, zdroj hudobného a nehudobného zvuku. Identifikujú hlas dieťaťa, mužský, ženský, sólo spev, spev skupiny, znenie najznámejších klasických hudobných nástrojov, odkiaľ prichádza zvuk či tón.	Ako dlho dokáže dieťa počúvať skladbu, vypočuje ju aktívne až dokonca? Kedy deti najradšej počúvajú hudbu a aký hudobný žáner? Do akej miery zachytí zmenu farby, t.j. ľudských hlasov, farbu hudobného nástroja?
	Učiteľka pri počúvaní hudby spoločne s deťmi identifikuje niektoré vyjadrovacie prostriedky hudby (rytmus, tempo, dynamiku). Spoločne pomenujú kontrasty v hudbe. Učiteľka vytvára situácie pre opätovné počúvanie a spoznávanie už počúvaných hudobných diel.	Ktoré hudobno-vyjadrovacie prostriedky hudby (dynamika, rytmus, tempo) dokáže dieťa identifikovať?
• Vyjadruje zážitky z počúvanej hudby verbálne, pohybom alebo inými umeleckými výrazovými prostriedkami.	Učiteľka nabáda deti k tomu, aby pocity z počúvanej hudby vyjadrili slovom, stvárnili pohybom či výtvarne.	Ako slovne vyjadruje pocity, predstavy a zážitky z procesu počúvania? Aké iné vyjadrovacie prostriedky využíva?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

1.5 Hudobno-pohybové činnosti

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Vyjadrí charakter piesní a hudby prirodzeným kultivovaným pohybom.	Učiteľka vedie deti k správnemu tanečnému držaniu tela, kultivovanému pohybu pri pohybovom vyjadrení obsahu riekaniek, piesní a hudby.	Aké atribúty má tanečné držanie tela dieťaťa? Ako dieťa pohybom reaguje na charakter hudobnej skladby?
• Využíva tanečné prvky v jednoduchých choreografiách.	Učiteľka imitačne osvojuje s deťmi tanečné prvky: tanečnú chôdzu, tanečný beh, prísunový krok (dopredu, dozadu a do strán), poskočný krok, cval, točenie vo dvojici, točenie na mieste, pohupy v kolenách, úklony pri jednoduchých tanečných choreografiách.	Koľko tanečných prvkov má osvojených a dokáže ich spojiť do jednoduchej pohybovej kompozície? Vie tieto prvky plynulo kombinovať v jednoduchej choreografii?
	Vhodne kombinuje hru na tele (tlieskanie, plieskanie, dupanie) a tanečné prvky.	Ktoré tanečné prvky dokáže spojiť s hrou na tele?
• Imituje pohyb v hudobno-pohybových hrách.	Učiteľka vyberá vhodné hudobno-pohybové hry, v ktorých deti imitujú pohyb, resp. tvoria vlastné pohybové vyjadrenie. Vedie ich k dodržiavaniu pravidiel v hudobno-pohybových hrách.	Ako imituje dieťa pohyb v hudobno-pohybových hrách? Akú podobu majú jeho vlastné pohybové vyjadrenia? Dodrží pravidlo v hudobno-pohybovej hre?

1.6 Hudobno-dramatické činnosti

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Vyjadruje piesne, riekanky a hudobné skladby prostriedkami hudobnej dramatiky.	Učiteľka s deťmi stvárňuje detské piesne a skladbičky primeranými dramatickými výrazovými prostriedkami.	Aké dramatické prostriedky využíva dieťa pri stvárnení piesní a hudobných skladieb?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

	Učiteľka vytvára situácie, v ktorých deti využijú prvky hudobno-dramatickej improvizácie a hudobno-dramatickú interpretáciu (zmenené dramatické podanie). Učiteľka spoločne s deťmi vyberá vhodnú hudbu na vykreslenie prostredia, nálady a postáv v hudobno-dramatických celkoch a hudobných rozprávkach.	Ako interpretuje pieseň v zmenenej hudobno-dramatickej podobe či inej dramatickej situácii? Aké hudobno-vyjadrovacie prostriedky zvolí na dotvorenie deja, nálady či postáv hudobno-dramatického celku?

2. Výtvarná výchova

2.1 Výtvarné činnosti s tvarom na ploche

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Skladá tvary a skladaním vytvorí novotvar (nové zobrazenie). • Pomenuje výsledný tvar. • Vystrihuje časti obrázkov. • Spája časti obrázkov lepením. • Dotvára tvary kresbou (maľbou). • Pomenuje výsledok.	Učiteľka podnecuje hravé skladanie nefiguratívnych tvarov do zloženého tvaru, vznik novotvaru (napr. plošných geometrických tvarov z farebného papiera) alebo skladanie kartónových tlačených písmen (do tvarov postavičiek). Nový zložený tvar možno na výkres obkresliť, ofrotážovať , prilepiť a pod., a je možné ho doplniť kresbou alebo maľbou. *Pozn. Aktivity môžu nadväzovať na aktivity z matematickej oblasti (rovinné útvary) – deti ale pracujú bez predlohy.* Učiteľka umožňuje deťom skladanie častí figuratívnych tvarov, vznik novotvaru (napr.	Uplatňuje dieťa pri činnostiach predstavivosť a fantáziu? Sú jeho riešenia nezávislé/závislé na predstavách ostatných detí (učiteľky)? Skladá dieťa zo segmentov figuratívne/nefiguratívne tvary? Akým spôsobom dokáže dieťa rozprávať o vytvorenom obrázku/objekte: nazvať ho (rozvinutejšia úroveň: charakterizovať ho, povedať o ňom príbeh)? Dokáže pomenovať artefakty iných detí? Ako sa o nich vyjadruje? Ako dieťa reaguje na neusporiadanú predlohu (napr. čarbanicu, krkváž): dokáže v nej vyhľadať inšpiráciu alebo vyjadriť svoju predstavu?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

• Dopĺňa (spresňuje) neurčitý tvar.	časti obrázkov/fotografií zvierat či postáv vystrihnutých z časopisov, ktoré dieťa spája na ploche výkresu do nových tvarov, možnosť dopĺňať tvary kresbou). Učiteľka vytvára podmienky na uplatnenie predstavivosti pri pohľade na tvar bez významu – dokresľovanie alebo domaľovávanie škvrny, odtlačku farby – dekalku (škvrna, ktorá vznikne roztlačením farebnej pasty, preložením a stlačením papiera, na ktorom je vytlačená) čarbanice, pokrčeného papiera – krkváže a pod.	Aký nástroj dieťa uprednostňuje: s vlhkou, suchou, prašnou, vláčnou, výraznou, jemnou stopou? Akým spôsobom dieťa používa nástroje, napr. nožnice, ceruzku, štetec ... (držanie v ruke, spôsob a smer ťahu, prítlak...)? Dokáže dieťa vystrihnúť tvar podľa obrysu (napr. obrázku z časopisu)?

2.2 Výtvarné činnosti s tvarom v priestore

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Modeluje tvary z mäkkej modelovacej hmoty • Skladá priestorovú zostavu z rôznych materiálov. • Spojí tvary do výsledného celku a pomenuje ho.	Učiteľka dáva deťom príležitosť na modelovanie jednoduchého figurálneho a geometrického tvaru (mäkká modelovacia hmota). Učiteľka vedie deti, aby objekt alebo architektúru vytvárali z hotových prvkov (škatuľky, geometrické tvary, prírodniny, s využitím kartónu a iných materiálov), materiál spájali lepením, upevňovaním lepiacou páskou, plastelínou...s dôrazom na predstavivosť dieťaťa. Podľa inštrukcií učiteľky dieťa vytvára jednoduché papierové skladačky (napr. loďky,	Ako dieťa modeluje plastický tvar (vychádza prevažne z celku alebo spája jednotlivosti – detaily)? Priradí dieťa zodpovedajúci nástroj a techniku (napr. štetec a temperu, drievko alebo pierko a tuš ...) alebo experimentuje s používaním nástrojov? Ako kombinuje rôznorodé materiály? Vyberá si skôr geometrické, organické tvary alebo ich kombinuje? Je jeho priestorová kompozícia ucelená alebo fragmentarizovaná?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

	čiapka, lietadlo, nebo-peklo ...).	

2.3 Výtvarné činnosti s farbou

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Pomenuje základné a zmiešané farby. • Pozná základy miešania farieb. • Porovná niekoľko základných techník maľovania. • Vyberie si z niekoľkých techník maľovania. • Farbami vyjadrí pocit. • Hravo experimentuje s farbami.	Učiteľka podnecuje deti k tematickej maľbe (zážitok, udalosť, sviatok ...). Učiteľka poskytuje možnosť výberu jednoduchej maliarskej techniky, napr. tempera – farby riediteľné vodou (s možnosťou miešania farebnej masy), alebo vodové farby, farebné tuše, pastel, pastelky, fixky (farby s možnosťou výberu pripraveného farebného tónu); vedie s deťmi rozhovor o farbách a pocitoch ktoré vyjadrujú; dôraz na výraz farieb (napr. teplé – studené, tmavé svetlé) a na ich miešanie (v paste alebo prekrývaním). Učiteľka zameriava pozornosť detí na názvy základných farieb a farieb zmiešaných (z dvoch základných farieb), svetlých a tmavých farieb. Vedie deti k osvojovaniu návykov držania maliarskeho nástroja a miešania farieb. Vytvára aktivity zamerané na usporiadanie farieb (v krabičke, na palete) *Pozn.: učiteľka necháva dieťaťu priestor na vlastnú sebarealizáciu, objavovanie, experimentovanie a vyjadrenie fantázie s možnosťou prepojenia na aktivity v inej*	Akým spôsobom dieťa pomenúva farebný nástroj alebo hmotu (pastelku, pastel, temperu, plastelínu ...): názvom farby – rozoznáva základné farby alebo aj ich odtiene? Ako dieťa rozlišuje a triedi farby? Dokáže vybrať farby vyjadrujúce polarity pocitov/ vnemov (teplé – studené, suché – mokré, tmavé – svetlé, smutné – veselé...)? Ktorým farbám priraďuje pozitívne/ negatívne významy (sympatie/antipatie)? Aký farebný materiál (pastelka, vodová farba, tempera, voskový a suchý pastel...) dieťa uprednostňuje? Akým spôsobom dieťa experimentuje s farbami (mieša, používa lomené/čisté farby, riedke farby/pasty; ktoré tóny si vyberá)? Akú mimiku, gestá a temperament prejavuje dieťa pri maľovaní a kreslení? Ktoré témy (motívy) dieťa opakovane zobrazuje? Kedy dieťa interpretuje zobrazenie ako správu (príbeh) – kedy je preň symbolom niečoho?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

	vzdelávacej oblasti.	

2.4 Spontánny výtvarný prejav

Výkonové štandardy	**Obsahové štandardy**	**Evaluačné otázky**
• Výtvarne vyjadruje svoje predstavy o svete. • Výtvarne vyjadruje svoje pocity. • Kreslí postavu. • Kresbou vyjadruje hlavné časti postavy. • Porovnáva vlastnosti rôznych kresliacich nástrojov • Opíše obsah kresby.	Učiteľka volí aktivity zamerané na spontánnu maľbu, kresbu, modelovanie alebo priestorové vytváranie – voľba vlastnej témy, techniky; s dôrazom na sebavyjadrenie a uplatnenie svojich citov, vnemov, predstáv a fantázie. Dieťa má k dispozícii širšiu škálu technických prostriedkov, z ktorých si môže vybrať, alebo ich kombinovať. Učiteľka zameriava aktivity detí na kresbu postavy človeka alebo zvieraťa, bez nárokov na vystihnutie proporcií, s vystihnutím hlavných znakov (napr. uši, krk, prsty na ruke, chodidlá), s dôrazom na vyjadrenie charakteristických prvkov a spontánny výraz. Učiteľka podnecuje používanie čiary, bodu (kreslenie vybraným nástrojom a materiálom; dieťa si má predtým možnosť vyskúšať rôzne kresliace prostriedky, napr. ceruzku rôznej tvrdosti, fixku, uhlík, rudku, štetec/drievko a tuš ...) a porovnať rôzne kvality ich kresebnej stopy. Učiteľka u detí utvára a upevňuje návyky držania kresliaceho nástroja a gesta. *Pozn.: učiteľka necháva dieťaťu priestor na*	Akým spôsobom dieťa uchopuje symboly (značky, písmená, piktogramy, komiksy ...) vo svojich vlastných výtvoroch. Rozlišuje a pomenováva kvality povrchu (napr. v polaritách drsný – hladký, jednoliaty – členený, mäkký – tvrdý...)? Dokáže dieťa postrehnúť časti tváre alebo postavy samostatne (po upozornení učiteľky) alebo postavu štylizuje (zjednodušuje) v záujme vyjadrenia svojho zámeru? V akej miere vyjadruje detaily? Kde sú ich umiestnenia? Ako dieťa komponuje (usporiadanie častí v celku, rytmus – arytmia, symetria – asymetria)? Tvorí kresba uzavretý celok, alebo sa rozpadá na detaily?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

	osobný výtvarný prejav.	

2.5 Synestézia (medzizmyslové vnímanie)

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Frotážuje rôzne povrchy. • Rozlišuje rôzny charakter povrchov. • Farebne vyjadruje zážitok z hudby (zvuku). • Pomenuje základný chuťový vnem.	Učiteľka umožňuje deťom aktivity zamerané na snímanie rozmanitých povrchov technikou frotáže (budovanie vzorkovníčka, alebo tvarovej kompozície z frotážovaných povrchov). Vedie detí k pomenúvaniu rôznych hmatových pocitov z frotážovaných povrchov (drsný, hladký, vrúbkovaný, pichľavý, mäkký...). *Pozn.: téma môže nadväzovať na vzdelávaciu oblasť Človek a svet práce, podoblasť Materiály a ich vlastnosti.* Učiteľka podnecuje farebné vyjadrenie výrazných chutí farbami (napr. kyslosť – citrón – žltá ...). Volí aktivity, kde sa deti inšpirujú náladou hudobnej skladby; s dôrazom na vzťah zrakovej a zvukovej skúsenosti (krátka, výrazovo jednoznačná ukážka hudobnej skladby – reakcia ľubovoľnými výtvarnými prostriedkami). *Pozn. aktivity môžu nadväzovať na aktivity z hudobnej oblasti.*	Aké pocity vyjadruje prostredníctvom rôznych povrchov? Zoraďuje frotážované vzorky vedľa seba mechanicky alebo ich radí podľa vlastnej hierarchie, rytmu príp. z nich vytvára zobrazenie? Aké prostriedky (zobrazujúce – nezobrazujúce, farebné, tvarové, kompozičné) si dieťa volí na zobrazenie hudobnej nálady?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

2.6 Vnímanie umeleckých diel

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Slovne opíše obraz, sochu, dizajn (predmet) a architektúru. • Reaguje výtvarnými prostriedkami na výtvarné dielo.	Učiteľka zameriava pozornosť detí na aktívne vnímanie výtvarného diela. Umožňuje deťom opis výtvarného diela dieťaťom. Vedie s deťmi rozhovory o výtvarnom diele. Učiteľka ponúka aktivity zamerané na výtvarné spracovanie podnetu z umeleckého diela (ukážky vybraných výtvarných diel – podľa výberu, príp. návšteva výstavy/galérie; dieťaťu umožňuje spontánne reagovať na umelecké dielo v rozmedzí od detskej „kópie“ až po parafrázu alebo inšpiráciu námetom alebo spracovaním; s uplatnením rôznych techník. *Pozn. vnímanie výtvarných diel možno prepojiť s medzizmyslovým vnímaním (napr. obraz – hudba, socha – pantomíma ...).*	Na ktorý druh vizuálneho umenia dieťa reaguje s najväčším záujmom (podnecuje jeho fantáziu)? Čo dokáže rozprávať o umeleckom diele, ktoré videlo (vecne ho opísať, povedať ako naň pôsobí, pomenovať jeho druh)?

5.7 Vzdelávacia oblasť Zdravie a pohyb

1 Zdravie a zdravý životný štýl

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky

© Štátny pedagogický ústav, 2015

• Uvádza, prečo je pohyb dôležitý pre zdravie človeka. • Identifikuje typické znaky ochorenia a zdravia. • Uvádza príklady zdravej a nezdravej výživy. • Identifikuje zdravie ohrozujúce situácie.	Učiteľka poskytuje základné informácie o význame pohybu pre zdravie (lepšia práca srdca, pľúc, svalov). Vhodne zvolenými telesnými cvičeniami u detí rozvíja pohybové schopnosti (kondičné a koordinačné), ich dobrú úroveň deti prejavia v súťažiach, kde im učiteľka vysvetľuje rozdiel medzi víťazstvom a prehrou. Súčasťou aktivít sú relaxačné a uvoľňovacie cvičenia. Správne držanie tela v rôznych polohách (stoj, sed, ľah) učiteľka podporuje zdravotnými cvičeniami. Spolu s učiteľkou deti uvádzajú základné znaky choroby a jej vplyvu na denný režim. S pomocou učiteľky sa deti snažia charakterizovať zdravé a nezdravé stravovanie. Vysvetľuje sa im význam rovnováhy príjmu a výdaja energie (obezita a podvýživa). Dôležité je vysvetliť pitný režim. Učiteľka uvádza príklady zdravie ohrozujúcich situácií (poštípanie hmyzom, popálenie, poranenie atď.) a diskutuje s deťmi o ich vlastnej skúsenosti.	Aký príklad významu pohybu pre zdravie vie dieťa uviesť? Ako stojí, sedí, leží (správne/chybné držanie tela)? Čo dieťaťu chutí a čo nie? Aké jedlo považuje za zdravé (alebo nezdravé)? Čo rado pije? Vie, či je tento nápoj zdravý? Čo si predstaví pod obezitou a ako vysvetlí jej vznik? Čo považuje dieťa za chorobu? Ako dieťa opisuje návštevu u lekára (bojí sa lekára, zubára)? Akú má skúsenosť s poranením?

2 Hygiena a sebaobslužné činnosti

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Má osvojené základné hygienické návyky	Pri každodenných činnostiach sú deti učiteľkou	Aké má hygienické návyky?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

(použitie toalety a toaletného papiera, umývanie rúk po použití toalety, umývanie rúk pred jedlom a po zašpinení sa atď.). • Ovláda základné sebaobslužné činnosti. • Aktívne sa zúčastňuje na príprave stolovania (desiata, obed, olovrant), používa príbor a dodržiava čistotu pri stolovaní. • Udržiava poriadok vo svojom okolí.	vedené k dodržiavaniu základných hygienických návykov (použitie toalety a toaletného papiera, umývanie rúk po použití toalety, umývanie rúk pred jedlom a po zašpinení sa). Učiteľka vedie deti k tomu, aby si hračky upratali a udržiavali poriadok vo svojom okolí. V každodennom režime materskej školy si deti prirodzene osvojujú a zdokonaľujú sebaobslužné činnosti ako obliekanie, vyzliekanie, prezúvanie, zaväzovanie šnúrok, osvojujú si základy stolovania (držanie príboru, použitie servítky, držanie hrnčeka či poháru pri pití).	Ako dieťa postupuje pri vyzliekaní a obliekaní? Ako si zaväzuje šnúrky?

3 Pohyb a telesná zdatnosť

Výkonové štandardy	Obsahové štandardy	Evaluačné otázky
• Vykoná tieto základné polohy a postoje podľa pokynov: stoj, drep, kľak, sed, ľah.	Učiteľka na základe opakovaných pokynov a ukážok podporuje u detí osvojovanie si základných polôh a postojov (stoj čelom vpred, stoj čelom vzad, drep, kľak, sed, ľah vpred, ľah vzad). Vhodné je využívať poradové cvičenia a správnu terminológiu (upažiť, zapažiť, vzpažiť, predpažiť, pripažiť, unožiť, zanožiť, prednožiť, prinožiť, pokrčiť, skrčiť a pod.).	Aké cvičenia má dieťa najradšej? Aké cvičenia nechce robiť? Prečo? Ako zareaguje pri zadaní slovného pokynu (vykoná správne zadanú polohu, postoj) ?
• Ovláda tieto základné lokomočné pohyby: chôdza, beh, skok, lezenie, plazenie, kotúľanie.	Prostredníctvom vhodných telesných cvičení a pohybových hier učiteľka deťom pomáha osvojiť si a zdokonaliť správnu techniku základných lokomočných pohybov (beh rýchly	Akú techniku využíva pri vykonávaní základných lokomočných pohybov (ako chodí, behá, skáče)?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

	a pomalý, slalomový beh, beh cez prekážky, beh zo štartu do cieľa, skoky znožmo na mieste, skoky znožmo z miesta do diaľky, skoky zo zvýšenej podložky, skoky na jednej nohe, preskakovanie prekážok, skoky na švihadle, rôzne techniky lezenia, podliezania a preliezania).	Ako prekonáva preskokom prekážku? Ako prelieza/podlieza prekážku?
• Manipuluje s náčiním: hádzanie, chytanie, podávanie, odrážanie, preskakovanie atď.	Učiteľka využíva pri manipulácii s náčiním rôzne cvičenia ako hádzanie lopty jednoručne a obojručne, hádzanie a chytanie lopty vo dvojiciach, hádzanie lopty na cieľ, psychomotorické cvičenia a hry s využitím netradičného náčinia, ako sú šatky, padáky, balančné plošiny a iné.	Ako triafa loptu do cieľa (jednoručne/obojručne)? Ako chytá loptu?
• Ovláda tieto jednoduché akrobatické zručnosti: stoj na jednej nohe, obrat okolo výškovej osi.	Pre rozvoj jednoduchých akrobatických zručností je vhodné využívať cvičenia zamerané na rozvoj koordinačných schopností najmä na podporu dynamickej rovnováhy (chôdza a beh po vyvýšenej rovine - lavičke) a statickej rovnováhy (stoj na jednej nohe, váha predklonmo -lastovička). Učiteľka zaraďuje cvičenia pre nácvik a následné zdokonalenie prevalov (kotúľ vpred, kolíska, bočné prevaly). Odporúčajú sa využívať pohybové hry zamerané na zmeny polôh a postojov, rozvíjajúce reakčnú a orientačnú schopnosť. Pre celkový rozvoj koordinácie je vhodné zaraďovať obraty okolo výškovej osi s poskokmi alebo vo výskoku. Učiteľka zaraďuje hudobno-pohybové hry na	Aké akrobatické zručnosti ovláda? Ako udržiava rovnováhu v stoji na jednej nohe? Ako realizuje kotúľ vpred (alebo iné prevaly)? Ako reaguje pohybom na hudbu?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

• Rytmicky správne využíva základné lokomočné pohyby a tanečné kroky na hudobný sprievod. • Dodržiava pravidlá v pohybových hrách. • Zvládne turistickú prechádzku.	osvojenie rytmizácie štvrťových dôb v 2/4 takte hrou na telo a na vyjadrovanie hudobného rytmu pri chôdzi alebo behu. Na základe ukážky deti imitujú tanečné kroky ako napr. krok poskočný, krok prísunný na hudobný sprievod. Následne je možné zaradiť pohybovú improvizáciu na báze vlastnej tvorivosti na známy alebo neznámy hudobný sprievod. V pohybových hrách učiteľka vysvetľuje význam pravidiel a dôležitosť ich dodržiavania. Súčasne u detí podporuje súťaženie a myšlienku fair-play. Učiteľka motivuje deti počas prechádzky tak, aby deti zvládli súvislú chôdzu primeraného trvania bez únavy alebo vyčerpania. Turistické prechádzky sa spravidla realizujú počas pobytu vonku.	Ako imituje tanečné kroky? Ako improvizuje pri tanci? Rešpektuje pravidlá v pohybových hrách?

4 Sezónne aktivity a kurzy*

Výkonové štandardy	**Obsahové štandardy**	**Evaluačné otázky**
• Vo vodnom prostredí sa pohybuje bez strachu; na elementárnej úrovni ovláda základné plavecké zručnosti. • Ovláda, na elementárnej úrovni, základné lyžiarske zručnosti.	Prostredníctvom pohybových hier vo vode učiteľka rozvíja základné plavecké zručnosti detí ako skok do vody, vznášanie, ponorenie, splývanie, dýchanie a orientáciu pod vodou (tieto zručnosti sú predpokladom pre nácvik plaveckých spôsobov). Na rozvíjanie základných lyžiarskych zručností (stoj na lyžiach, chôdza po rovine, jednoduchý zjazd, prenášanie váhy, obraty s jednostranným	Ako reaguje pri prehre (výhre)? Ako reaguje v prípade, že iné dieťa pravidlá nedodržiava? Bojí sa vody? Ponorí hlavu pod vodu?

© Štátny pedagogický ústav, 2015

• Ovláda, na elementárnej úrovni, základné korčuliarske zručnosti. • Ovláda správnu techniku bicyklovania, kolobežkovania a iných sezónnych aktivít.	prívratom, výstup do mierneho svahu s prídupom alebo odvratom) učiteľka využíva pohybové hry. Na rozvíjanie základných korčuliarskych zručností (chôdzu na korčuliach, sklz a zastavenie (brzdenie)) učiteľka zaraďuje vhodné cvičenia na zlepšenie rovnováhy. Bicyklovanie, kolobežkovanie, sánkovanie a iné sezónne aktivity realizuje učiteľka s deťmi v areáli alebo v okolí materskej školy. Vhodnými cvičeniami učiteľka podporuje nácvik správnej techniky bicyklovania, kolobežkovania, sánkovania a iných sezónnych aktivít podľa miestnych aj poveternostných podmienok.	Ako sa cíti vo vode? Ako sa cíti na lyžiach? Ako sa cíti na ľade? Bicykluje sa bezpečne a bez pomoci? Ako znáša saunovanie? Uprednostňuje teplejšie alebo chladnejšie prostredie?

***** Výkonové štandardy v podoblasti Sezónne aktivity a kurzy dosahujú deti v závislosti od priestorových, ako aj personálnych či poveternostných podmienok..

© Štátny pedagogický ústav, 2015

6 Organizačné podmienky výchovy a vzdelávania v materských školách

Realizácia výchovy a vzdelávania v materskej škole sa uskutočňuje prostredníctvom rôznych denných aktivít, pričom ich súčasťou sú aj cielené (riadené) vzdelávacie aktivity. Aj cielené vzdelávacie aktivity by však mali byť realizované najmä metódou hry, spravidla didaktickej hry s rôznym obsahovým zameraním. Ďalšími organizačnými formami sú časové úseky venované hrám a činnostiam podľa výberu detí, zdravotným cvičeniam, pobytu vonku, záujmovým činnostiam, odpočinku a činnostiam spojeným so životosprávou (stravovanie, odpočinok, osobná hygiena).

Organizácia výchovno-vzdelávacej činnosti v materskej škole je vyjadrená v podobe *Odporúčaného harmonogramu denných aktivít* a *Odporúčaného rozvrhnutia vzdelávacích oblastí s časovou frekvenciou na jeden mesiac*. V *odporúčanom harmonograme denných aktivít* sú vymedzené základné formy denných aktivít v ich zvyčajnej časovej následnosti. Materská škola si ich môže flexibilne prispôsobiť podľa podmienok vlastnej prevádzky, vekového zloženia detí ako aj podľa dosiahnutej fyzickej a psychickej úrovne detí v konkrétnej triede. *Odporúčané rozvrhnutie vzdelávacích oblastí* je stanovené na časový úsek jedného mesiaca a materská škola ho konkretizuje vo svojom školskom vzdelávacom programe a zohľadňuje pri internom plánovaní výchovno-vzdelávacej činnosti. *Odporúčané rozvrhnutie vzdelávacích oblastí*, ako je vymedzené v Štátnom vzdelávacom programe pre materské školy, vytvára veľmi flexibilný priestor na realizáciu cielených vzdelávacích aktivít vyplývajúcich zo vzdelávacích štandardov.

Odporúčaný harmonogram denných aktivít					
Hry a činnosti podľa výberu detí, zdravotné cvičenie	Dopoludňajšie cielené vzdelávacie aktivity*	Pobyt vonku	Obed a odpočinok	Popoludňajšie cielené vzdelávacie aktivity**	Krúžkové činnosti, hry a činnosti podľa výberu detí

* Ide o cielené vzdelávacie aktivity plánované podľa nižšie uvedeného *Odporúčaného rozvrhnutia vzdelávacích oblastí. Tieto vzdelávacie aktivity môžu byť zamerané na jednu vzdelávaciu oblasť, alebo sa v nich kombinujú dve alebo viaceré vzdelávacie oblasti koncentrované na spoločnú tému.* Niektoré cielené

© Štátny pedagogický ústav, 2015

vzdelávacie aktivity, obsahovo zamerané napr. na vzdelávacie oblasti Zdravie a pohyb, Človek a príroda, Človek a spoločnosť a iné, sa môžu uskutočniť aj pri pobyte vonku.
** Ide o cielené vzdelávacie aktivity, ktoré sú z hľadiska voľby vzdelávacej oblasti úplne k dispozícii materskej škole.

Hry a činnosti podľa výberu detí sú všetky aktivity, ktoré sa vykonávajú od príchodu detí do materskej školy do začiatku cielených vzdelávacích aktivít. Tieto aktivity okrem hier a činností podľa výberu detí, ktoré sú dominantné, spravidla zahŕňajú aj ranný filter a ranný kruh. Po hrách a rannom kruhu nasledujú činnosti zabezpečujúce životosprávu.

Cielené vzdelávacie aktivity sú aktivitami vzťahujúcimi sa na sprostredkovanie plánovaných vzdelávacích obsahov materskej školy vyjadrených vo vzdelávacích oblastiach. V *odporúčanom časovom harmonograme denných aktivít* sú rozvrhnuté tak v dopoludňajšej ako aj v popoludňajšej časti harmonogramu. Pre materskú školu sú cielené vzdelávacie aktivity základnou jednotkou *odporúčaného rozvrhnutia vzdelávacích oblastí* (viď tabuľka nižšie). V rámci cielených vzdelávacích aktivít sa vytvára nosný priestor na postupné dosahovanie vzdelávacích štandardov ako sú uvedené v Štátnom vzdelávacom programe pre materské školy.

Osobitný zreteľ sa v organizácii dňa kladie aj na pobyt vonku, ktorý plní okrem pedagogickej a rekreačnej aj významnú zdravotnú funkciu. Pri pobyte vonku by mali byť preto zastúpené najmä spontánne pohybové aktivity. Pobyt vonku sa môže v priebehu dňa realizovať aj viac ako jedenkrát a môže obsahovať cielené vzdelávacie aktivity pre všetky vzdelávacie oblasti. V prípade zaradenia cielených vzdelávacích aktivít na školskom dvore alebo na vychádzke so zameraním na iné vzdelávacie oblasti ako Zdravie a pohyb, by sa mal pobyt detí vonku predĺžiť Predĺžením pobytu vonku by sa malo dosiahnuť, aby mali deti dostatok času na spontánne pohybové aktivity. V prípade nepriaznivého počasia by mali byť zabezpečené podmienky na pohybovú aktivitu v triede alebo v telocvični (ak má materská škola telocvičňu, alebo ju môže využívať v základnej škole).

V materských školách s poldennou výchovou a vzdelávaním sa harmonogram denných aktivít a cielené vzdelávacie aktivity plánujú a realizujú tak, aby sa pokryl celý vzdelávací obsah Štátneho vzdelávacieho programu. Pri postupnom dosahovaní vzdelávacích štandardov zo Štátneho vzdelávacieho programu pre materské školy sa zohľadňuje aktuálna úroveň spôsobilostí detí v danej triede materskej školy s poldennou výchovou a vzdelávaním.

© Štátny pedagogický ústav, 2015

Odporúčané rozvrhnutie vzdelávacích oblastí s časovou frekvenciou na jeden **mesiac**		
	Dopoludňajšie cielené vzdelávacie aktivity	**Popoludňajšie cielené vzdelávacie aktivity**
Jazyk a komunikácia	6*	disponibilné pre MŠ**
Matematika a práca s informáciami	6	disponibilné pre MŠ
Človek a príroda	4	disponibilné pre MŠ
Umenie a kultúra	6	disponibilné pre MŠ
Človek a spoločnosť, Človek a svet práce	4	disponibilné pre MŠ
Zdravie a pohyb	4	disponibilné pre MŠ

***** Uvedené číslo znamená, koľkokrát najmenej sa príslušná vzdelávacia oblasť v rámci dopoludňajších cielených vzdelávacích aktivít odporúča zaradiť v priebehu jedného mesiaca (štyroch týždňov).

** Disponibilnosť znamená, že do popoludňajších cielených vzdelávacích aktivít zaraďujú materské školy vzdelávacie oblasti podľa vlastných potrieb a vlastnej voľby.

Odporúčané rozvrhnutie vzdelávacích oblastí pre materské školy stanovuje orientačné časové rámce na zaraďovanie jednotlivých vzdelávacích oblastí, aby sa zabezpečila ich vyváženosť a primerané zastúpenie počas celého roka. Navrhuje mesačné časové frekvencie pre vzdelávacie oblasti a pre realizáciu najmä v dopoludňajších cielených vzdelávacích aktivitách. Naznačuje aj voliteľné – disponibilné časové frekvencie pre vzdelávacie oblasti, ktoré sa zaraďujú do popoludňajších cielených vzdelávacích aktivít. V dopoludňajších vzdelávacích aktivitách sa realizujú všetky vzdelávacie oblasti buď jednotlivo alebo vo vzájomnej kombinácii a integrácii. Popoludňajšie cielené vzdelávacie aktivity sú vo vzťahu k výberu vzdelávacích oblastí výlučne na voľbe materskej školy a spravidla slúžia na opakovanie a utvrdenie už známeho obsahu, ako aj na dôslednejšie naplnenie osobitného profilu materskej školy

© Štátny pedagogický ústav, 2015

vyjadreného v jej školskom vzdelávacom programe. Popoludňajšie cielené vzdelávacie aktivity tak vytvárajú osobitný priestor na autonómnu profiláciu materskej školy.

Pri rozvrhnutí vzdelávacích oblastí do konkrétnych týždňov a dní podľa tohto vzdelávacieho programu je potrebné brať do úvahy proporčnú vyváženosť príslušných vzdelávacích oblastí a voľbu vhodných kombinácií týchto oblastí pre jednotlivé cielené vzdelávacie aktivity. Kombinácia a integrácia vzdelávacích oblastí pre jednotlivé dni závisí od špecifík vekových skupín a od úrovne dosiahnutých spôsobilostí detí v konkrétnej triede. *Odporúčané rozvrhnutie vzdelávacích oblastí* sa primerane premieta do školských vzdelávacích programov a do vlastnej plánovacej práce materských škôl.

7 Personálne zabezpečenie predprimárneho vzdelávania v materských školách

Realizácia Štátneho vzdelávacieho programu si vyžaduje zodpovedajúce personálne podmienky, ktoré zabezpečia efektívnosť vzdelávania a vytváranie spolupracujúcich sociálnych vzťahov medzi účastníkmi procesu vzdelávania.

Pedagogickí zamestnanci materskej školy:
- spĺňajú kvalifikačné požiadavky stanovené príslušnou legislatívou,
- v každodennej pedagogickej práci preukazujú odborné a pedagogicko-psychologické spôsobilosti,
- sú schopní profesijného a osobnostného rozvoja,
- ako súčasť kolektívu sú schopní vzájomnej efektívnej a ľudsky podporujúcej komunikácie a spolupráce.

Vedúci pedagogickí zamestnanci:
- vytvárajú predpoklady pre fungujúce, motivované spolupracujúce spoločenstvo v škole s náročnou profesionálnou klímou a podporujúcim prostredím,
- starajú sa o svoj odborný a osobnostný rast, ako aj všetkých členov kolektívu a vytvárajú preň podmienky.

© Štátny pedagogický ústav, 2015

Odbornú pomoc pedagógom, deťom a rodičom, resp. zákonným zástupcom poskytujú špeciálny pedagóg, psychológ, asistent učiteľa a ďalší špecialisti podľa potreby.

8 Vyučovací jazyk

Vyučovacím jazykom v materských školách je štátny jazyk Slovenskej republiky.

V materských školách alebo triedach, v ktorých sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje v jazyku príslušnej národnostnej menšiny, je **súčasťou výchovno-vzdelávacej činnosti** aj **komunikácia v štátnom – slovenskom jazyku**. Požiadavky na komunikáciu v štátnom jazyku v materských školách, v ktorých sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje v jazyku príslušnej národnostnej menšiny upravuje metodický list.

V materských školách alebo v triedach s bilingválnym vzdelávaním je **súčasťou výchovno-vzdelávacej činnosti aj komunikácia v štátnom – slovenskom jazyku**.

9 Materiálno-technické a priestorové zabezpečenie predprimárneho vzdelávania

Prostredie vytvára podmienky pre celkovú pohodu dieťaťa. Prostredie materskej školy môže pozitívne ovplyvňovať osobnosť dieťaťa len vtedy, keď dokáže v plnej miere uspokojovať jeho psychické, citové a telesné potreby. Mikroklíma prostredia materskej školy vplýva na pocit pohody, výkonnosť a únavu pri pohybe, hre, učení a práci.

Pre prostredie materskej školy, výber zariadenia, nábytku, textílií platia bezpečnostné a hygienické normy. Prostredie materskej školy má spĺňať **estetické a emocionálne kvality.** Má byť útulné, príjemné a harmonické. Harmonickosť prostredia je jeho premenlivou a ovplyvniteľnou zložkou. Deti mu spoločne s učiteľom vtláčajú osobitý pôvab (každá trieda je jedinečná), starajú sa o poriadok a estetickú úpravu.

© Štátny pedagogický ústav, 2015

Prostredie úzko súvisí s cieľmi materskej školy, výchovno-vzdelávacou činnosťou, obsahom výchovy a vzdelávania, s učením dieťaťa. **Podnetnosť prostredia** je najdynamickejšia vtedy, keď sa v ňom odrážajú každodenné pokroky, zmeny a novinky realizovaného programu. Učitelia materskej školy neustále navodzujú priaznivú sociálno-emocionálnu atmosféru v triede, cieľavedome vytvárajú podnetné prostredie pre spontánne i zámerné učenie a súčasne inšpirujú deti k aktívnej pomoci pri tvorbe takéhoto prostredia.

Materiálne prostredie je základom vnútorného prostredia. Dôraz na materiálne vybavenie nesmie zatieniť samotné dieťa. Voľne, pre deti viditeľne uložené pomôcky sú súčasťou materiálneho vybavenia. Majú poskytovať deťom priame, bezprostredné zážitky, dať voľný priechod ich iniciatíve a podporiť a rozšíriť vnútornú motiváciu. Priestor, v ktorom dieťa žije a udalosti, ktoré naň pôsobia, sú rovnako dôležitými prvkami prostredia.

K štandardnému a nezastupiteľnému vybaveniu materských škôl patria hračky. Ich výberu, kvalite a veku primeranosti je potrebné venovať zvýšenú pozornosť. Súčasťou materiálno-technického vybavenia materskej školy je detská a odborná literatúra, učebné pomôcky, telovýchovné náradie a náčinie, hudobné nástroje, didaktická a audiovizuálna technika, digitálne technológie atď.

Podmienkou kvalitného plnenia školského vzdelávacieho programu je dostatočné vybavenie spotrebným materiálom na výtvarné, grafomotorické, pracovné činnosti.

Základným nábytkom pre deti sú stoly a stoličky. Parametre ich rozmerov sa menia v závislosti od rastu dieťaťa. Stolíky musia byť umiestnené vo svetlej časti miestnosti so správnym dopadom svetla.

Rozmiestnenie nábytku musí rešpektovať potrebu detí mať dostatok priestoru na hry, ranné cvičenie a odpočinok. Nábytok triedy má rešpektovať antropometrické požiadavky (jeho výška, veľkosť má zodpovedať veľkosti detí, má predchádzať unaviteľnosti detí atď.). Zariadenie má byť čo najjednoduchšie, prispôsobené počtu detí, má byť vyhotovené z prírodných materiálov, voskované alebo morené ekologickými prípravkami, aby neškodilo zdraviu detí, má byť bezpečné a má rozvíjať estetické cítenie detí.

Ležadlá musia byť pružné, dostatočne pevné a stabilné, dobre tepelne izolované, ľahko prenosné a skladateľné.

Usporiadanie triedy by malo:

© Štátny pedagogický ústav, 2015

- umožniť deťom komunikáciu pri spoločných činnostiach v hrových skupinách,
- uľahčiť dieťaťu voľný styk s najbližším okolím,
- uľahčiť dieťaťu prístup k hračkám a pomôckam,
- umožniť dieťaťu plánovať a vytvárať hrové prostredie podľa vlastného zámeru,
- umožniť dieťaťu poznať vlastné pracovné tempo a umožniť mu uvedomiť si vlastné možnosti,
- umožniť dieťaťu ponechať vlastný výtvor v prostredí,
- umožniť dieťaťu tvoriť podľa vlastných predstáv na základe samostatného rozhodovania sa pri výbere činností,
- byť bezpečné, estetické a funkčné,
- umožňovať dodržiavanie vopred stanovených pravidiel deťmi a učiteľmi pri ukladaní hračiek a pri manipulácii s predmetmi, učebnými pomôckami.

Vo vnútornom prostredí triedy je potrebné vymedziť:

a) voľný priestor pre spoločné pohybové aktivity a pohybové hry,
b) priestor pre hry a pracovné aktivity (hrové a pracovné kútiky, centrá).

Hrové a pracovné kútiky sa umiestňujú v priestore, ktorý je vybavený účelovo a slúži na spontánne hry detí a učiteľkou plánovanú a riadenú výchovno-vzdelávaciu činnosť. O tematickom zameraní hrových kútikov a ich obmieňaní rozhoduje učiteľka spolu s deťmi podľa plánovaných činností, zámerov a podľa záujmu detí o hrové prostredie.

Exteriér (vonkajšie prostredie) zahŕňa celkový ráz krajiny, v ktorej dieťa žije, architektúru a pod. Záleží aj od geografických podmienok, kultúrnych zvykov, sociálnych faktorov.

Vonkajšie priestor aby mali umožňovať:

- pohybové činnosti (na náradí, voľné pohybové činnosti),
- tvorivé, konštrukčné a umelecké činnosti,
- komunikačné činnosti (nadväzovanie kontaktov),
- špeciálne činnosti (navodzované alebo vedené učiteľkou).

© Štátny pedagogický ústav, 2015

Areál materskej školy tvoria ihriská, záhrada, spevnené plochy a príp. aj hospodárska časť dvora. Zariadenie ihriska sú: preliezačky, hojdačky, pieskovisko, bazén, dopravné ihrisko a pod. Oplotenie záhrady je nevyhnutné z bezpečnostných a hygienických dôvodov. **Zariadenie**, ktoré je v záhrade stabilne nainštalované, musí byť pevné a odolné voči mechanickým zásahom a poveternostným vplyvom.

Pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami je potrebné zaistiť všetky materiálno-technické podmienky nevyhnutné na ich výchovno-vzdelávaciu činnosť.

Konkrétne a presné požiadavky na vybavenie, usporiadanie a funkčné členenie materiálneho prostredia materskej školy stanovuje *vyhláška MZ SR č.527/2007 o podrobnostiach a požiadavkách na zariadenia pre deti a mládež,* ako aj *zákon 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.*

10 Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní

Materské školy sú pri výchove a vzdelávaní, pri činnostiach priamo súvisiacich s výchovou a vzdelávaním a pri poskytovaní služieb povinné:

- prihliadať na základné fyziologické potreby detí,
- vytvárať podmienky na zdravý vývin detí a na predchádzanie sociálno-patologických javov,
- zaistiť bezpečnosť a ochranu zdravia detí,
- poskytnúť nevyhnutné informácie na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia detí,
- viesť evidenciu registrovaných školských úrazov detí, ku ktorým došlo počas výchovno-vzdelávacej činnosti alebo pri činnostiach organizovaných materskou školou.

Problematika zaistenia bezpečnosti a ochrany zdravia je aj integrovanou súčasťou obsahu výchovy a vzdelávania v materských školách. Deti sa prostredníctvom tohto obsahu učia chrániť si svoje zdravie a zdravie iných a riešiť na elementárnej úrovni situácie ohrozujúce zdravie.

© Štátny pedagogický ústav, 2015

Všeobecný rámec podmienok na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia stanovuje *zákon č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov*. Pre podmienky vzdelávania v materskej škole je relevantná predovšetkým *vyhláška MŠ SR č.306/2008 Z. z. o materskej škole v znení zmien a doplnkov vyhlášky MŠ SR č. 308/2009 Z. z.* Tá v § 7 uvádza základné podmienky a zodpovednosť pri zabezpečovaní bezpečnosti a ochrany zdravia v závislosti od možných spôsobov organizácie výchovy a vzdelávania. Organizovanie školy v prírode bližšie určuje *vyhláška MŠ SR č.305/2008 Z. z. o škole v prírode*.

Zákon č. 355/2007 o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov stanovuje v § 24 základné podmienky ochrany zdravia a bezpečnosti v zariadeniach pre deti a mládež, pričom pre účely tohto zákona je materská škola predškolským zariadením. Tento zákon (spolu s *vyhláškou č. 526/2007 Ministerstva zdravotníctva SR, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na zotavovacie podujatia)* v § 25 taktiež stanovuje podmienky tzv. zotavovacích pobytov a v § 26 podmienky prevádzkovania zariadení spoločného stravovania.

Postup pri riešení školských úrazov a nebezpečných udalostí stanovuje *Metodické usmernenie č. 4/2009-R k zavedeniu jednotného postupu škôl, školských zariadení a vysokých škôl pri vzniku registrovaného školského úrazu a pri evidencii nebezpečných udalostí*.

Pri ochrane osobných údajov o deťoch, rodičoch, zákonných zástupcoch a zamestnancoch materskej školy sa postupuje podľa platnej legislatívy.

11 Výchova a vzdelávanie detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a zabezpečenie podmienok inkluzívneho vzdelávania

Každá materská škola by v súčasnosti mala byť schopná poskytovať podmienky pre inkluzívne vzdelávanie. Takéto vzdelávanie dôsledne napĺňa ideu rovnosti šancí pre všetkých, rovnosti prístupu ku vzdelávaniu a v konečnom dôsledku k zabezpečeniu dôslednej sociálnej inklúzie.

© Štátny pedagogický ústav, 2015

V podmienkach vzdelávania sa idea inklúzie dotýka najmä prístupu k deťom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami s cieľom začlenenia čo najväčšieho počtu týchto detí do bežných škôl a tried. Deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami sú deti so zdravotným znevýhodnením, deti zo sociálne znevýhodneného prostredia, ale aj deti s nadaním. Tieto deti a ich rozvoj vyžadujú podporný servis, ktorý je náročnejší a komplexnejší v porovnaní so servisom poskytovaným deťom so štandardným vývinom. Materské školy musia byť pripravené takýto komplexný servis poskytnúť uvedomujúc si, že miera komplexnosti a modifikácie servisu a starostlivosti je závislá od špecifickej podoby výchovno-vzdelávacích potrieb konkrétnych detí.

Aby prostredie materskej školy bolo schopné poskytnúť inkluzívne vzdelávanie, treba brať do úvahy nasledovné všeobecne platné princípy inklúzie vo vzdelávaní, ktoré je potrebné zohľadniť aj pri tvorbe školského vzdelávacieho programu:

1. Vzdelávanie pre všetkých
2. Univerzálne a rovnaké vzdelávacie ciele (na výstupe vzdelávania)
3. Diverzita a adaptabilita na úrovni presnej identifikácie a diferencovanosti vstupných podmienok a pokroku vo vzdelávaní
4. Adaptácia procesu a postupu podmienkam lokálnej komunity a jej potrieb
5. Presah školských aktivít na lokálne aktivity a ich integrácia do činnosti školy
6. Intenzívny profesijný vývin podieľajúcich sa pedagogických zamestnancov

Uvedené princípy sa konkretizujú tak, aby boli zabezpečené nasledovné kritériá inkluzívneho vzdelávania:

Spravodlivosť a rovnosť v poskytovaní výchovy a vzdelávania
Všetky deti bez ohľadu na pohlavie, vierovyznanie, etnickú, jazykovú alebo kultúrnu príslušnosť, ekonomické zázemie a zdravotné znevýhodnenie majú rovnaký prístup k vzdelávaniu. Všetky deti majú rovnaký nárok na tie isté podporné služby a rovnaký prístup.

Koordinované ciele a spolupráca
Zabezpečovanie inkluzívneho vzdelávania vyžaduje úzku a intenzívnu spoluprácu všetkých zainteresovaných a dobre štruktúrovaný tím podporujúci inkluzívnosť vo vzdelávaní. Každá materská škola zabezpečuje intenzívnu komunikáciu s rodičmi detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, pričom rodičia, deti a ďalší odborníci vytvárajú koordinovaný tím, aby sa zabezpečili konkrétne

© Štátny pedagogický ústav, 2015

potreby týchto detí. Každá materská škola má navyše poverenú konkrétnu osobu zodpovednú za koordináciu poskytovania komplexných služieb pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Pripravenosť učiteliek pre inkluzívne vzdelávanie

Materská škola vytvára všetky podmienky, aby všetky učiteľky boli schopné identifikovať špeciálne potreby detí, prípadne aby bola materská škola v úzkom kontakte s odborníkmi, ktorí túto identifikáciu vykonávajú na profesionálnej úrovni. Učiteľky materských škôl sú schopné pristupovať k týmto deťom individuálne a zabezpečovať zmysluplný rozvoj individuálnych možností detí. Jedným z nástrojov takéhoto rozvoja je individualizácia vzdelávacích programov pre tieto deti. Podmienkou vytvárania týchto programov je kvalitná diagnostická práca učiteliek, ktorú v tomto programe iniciuje práca s evaluačnými otázkami.

Materská škola rovnako vytvára podmienky na intenzívnu spoluprácu a komunikáciu s rodičmi týchto detí a so špecializovanými pracoviskami, ktoré o týchto deťoch rozhodujú.

Inkluzívne prostredie materskej školy

Materská škola dbá o to, aby deťom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami boli poskytované a dostupné špecificky prispôsobené zariadenie a materiál. Materská škola sa pokúša odbúravať všetky typy bariér, ktoré by mohli narúšať proces inklúzie detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Prostredie je teda zabezpečené tak, aby v čo najväčšej miere spájalo deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a intaktné deti.

Uvedené princípy a kritériá inkluzívneho vzdelávania v MŠ sa konkretizujú v školských vzdelávacích programoch a v individuálnych vzdelávacích programoch v závislosti od konkrétnej a aktuálnej situácie jednotlivých materských škôl, čo je spojené s neustálou modifikáciou a adaptáciou týchto programov podľa reálnych potrieb.

Pri tvorbe programov výchovy a vzdelávania detí so zdravotným znevýhodnením sa využívajú vzdelávacie programy pre deti a žiakov so zdravotným znevýhodnením (ktoré sú súčasťou ŠVP). Na základe týchto programov sa vytvárajú najmä školské vzdelávacie programy pre špeciálne materské školy, špeciálne triedy bežných materských škôl, ako aj individuálne vzdelávacie programy pre deti integrované v bežných triedach materských škôl.

© Štátny pedagogický ústav, 2015

12 Zásady a podmienky pre vypracovanie školských vzdelávacích programov

Školský vzdelávací program sa vytvára na základe Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách a vypracúva sa v súlade so *zákonom č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov*, s určitou adaptáciou na výchovno-vzdelávaciu činnosť materskej školy.

Školský vzdelávací program sa okrem formálnych náležitostí sústreďuje najmä na:

- vymedzenie zamerania školy a cieľov výchovy a vzdelávania v tejto škole,
- východiská konkrétneho plánovania a evaluácie pedagogickej práce,
- materiálno-technické a priestorové podmienky zohľadňujúce potreby konkrétnych detí navštevujúcich materskú školu.

Obsah vzdelávania sa na základe rámcového rozvrhnutia vzdelávacích oblastí konkretizuje priamo v školskom vzdelávacom programe, ako aj v interných plánoch výchovno-vzdelávacej činnosti materskej školy.

Pri tvorbe školského vzdelávacieho programu sa dôraz kladie na konkretizáciu a špecifikáciu zamerania materskej školy vo vzťahu k vlastným podmienkam, možnostiam, konkrétnemu personálnemu zabezpečeniu a tradíciám materskej školy. Východiská plánovania pedagogickej práce obsahujú najmä vymedzenie špecifík prostredia, z ktorých pochádzajú deti materskej školy a vyjadrenie vstupných spôsobilostí detských skupín. Evaluácia pedagogickej práce je podmienkou prispôsobovania metodiky a vzdelávacích prístupov konkrétnym potrebám detí v triedach. Personálne zabezpečenie obsahuje aj možnosti určenia ďalších participantov vstupujúcich do pedagogického diania v materskej škole (napr. rodičov, príp. zákonných zástupcov, sociálnych pracovníkov, odborníkov z oblasti odborného poradenstva). Vymedzenie materiálno-technických podmienok zohľadňuje najmä adaptáciu prostredia na konkrétne vzdelávacie potreby detí s ohľadom na ich vzdelanostný a kultúrny kapitál, ako aj na stanovenú profiláciu a ciele školy stanovené v školskom vzdelávacom programe.

© Štátny pedagogický ústav, 2015

Školský vzdelávací program by mal byť stručný a konkrétny, sprístupnený tak, aby bol k dispozícii rodičovskej i širšej verejnosti, s ktorou je materská škola v kontakte.

© Štátny pedagogický ústav, 2015

Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách vypracoval Štátny pedagogický ústav.

Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 09. 03. 2015 pod číslom 2015-8341/12225:1-10A0 pre materské školy s platnosťou od 1. septembra 2015.

© Štátny pedagogický ústav, 2015